

“...น้อยก็หนึ่ง”

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

สารบัญ

๑. สังคมไทยกับความพิการ	๕
๒. แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ ฯ คืออะไร	๙
๓. คือ เครือข่าย คือ เพื่อนแห่งชุมชนคนพิการ	๑๗
ชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพคนพิการทางจิต	๒๐
ชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพของคนหูหนวก	๒๗
ชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพของคนตาบอด	๓๔
ชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพเด็กพิการและครอบครัว	๔๑
ชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพทางกายคนพิการในสังคมไทย	๔๖
๔. คือ “ชุมพลั้ง” และ “คลังความรู้”	๕๓
๕. ภาพรวมผลการดำเนินงาน	๕๙
๖. เข้มทิศเพื่ออนาคต	๖๓
๗. พบอะไรในหนึ่งปี	๖๙

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง	:	มิถุนายน ๒๕๔๘
จำนวนพิมพ์	:	๑๐,๐๐๐ เล่ม
จัดพิมพ์โดย	:	แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย
พิมพ์ที่	:	ศาสตร์ศิลป์การพิมพ์ โทรศัพท์ ๐-๒๖๗๕-๘๘๕๕-๘ โทรสาร ๐-๒๒๑๑-๕๗๘๐

นอຍกัถหนึ่ง : แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย, ผู้จัดทำ คณะทำงานวิชาการแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย, บรรณาธิการอำนวยการ พ.ญ. วิชา จิวไพบูลย์, บรรณาธิการ โอปอล์ ประภาวดี, การ์ตูน เด่นชัย ธรรมจิตพิงค์, ศิลปกรรม อาภาพรอน สายยศ, ประสานงาน สมสิริ เสถียรมะลิน สำนักงานแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย ตึกพัฒน์วิชาการ ชั้น ๒ ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ ถ. ติวานนท์ บางกระบือ อ. เมือง จ. นครพนม ๕๖๐๐๐ โทร. ๐-๒๙๕๑-๐๘๓๐, ๐-๒๙๕๑-๐๗๓๕

คำนำ

“ความพิการ” ในสังคมไทยถูกทำให้คนรับรู้และเข้าใจ จากชุดความรู้ที่จำกัดในสังคม ทำให้การให้คุณค่าและความหมายกับ **“คนพิการ”** มีความผิดเพี้ยนบิดเบือนไปจากที่ควรจะเป็น และในกระแสความเข้าใจหลัก มักมองว่า **“ความพิการ”** เป็นภาวะไร้ความสามารถ และ **“คนพิการ”** ถิ่นำมาซึ่ง **“ความเป็นภาระ”** ต่อคนอื่นและสังคม ทุนจากความเป็นมนุษย์คนหนึ่งของคนที่จะเลยมองข้ามไปอย่างน่าเสียดาย สังคมไม่คิดที่จะทำอะไรเพื่อเผยแสดงคุณค่าและศักดิ์ศรีของคนพิการ และการละเลยหรือขับคนพิการออกนอกสังคมนี้ ยังเป็นการกดขี่ไม่เหมงมนุษย์ด้วยกันเอง ที่สร้างความทุกข์ยากลำบากให้คนพิการ อย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์อีกด้วย

แผนงานนี้มีความศรัทธาเชื่อมั่นในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ในมนุษย์ทุกคนจึงมุ่งมั่นที่จะเปิดมุมมองในสังคมให้เห็นคุณค่าเหล่านั้นด้วย และ **“ความเป็นภาระ”** ก็จะกลายเป็น **“ทุนทางสังคม”** ของมวลมนุษยชาติ ซึ่งในกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงนี้หมายถึง การที่คนพิการในสังคมไทยจะลุกขึ้นสู้ชีวิตเพื่อจะสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุด อีกทั้งยังเกื้อกูลผู้อื่นด้วยทางใดทางหนึ่งได้อีกด้วย

กระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเกิดได้ จำเป็นต้องมีเครือข่ายผู้สร้างความเปลี่ยนแปลงที่เข้มแข็ง และผู้ปฏิบัติการเหล่านี้ต้องมีคนพิการเป็นแกนหลัก **“คนพิการ”** ผู้ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่อง **“ความพิการ”** จะเป็นผู้นำการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงร่วมกับภาคีพันธมิตรอื่น ๆ

กิจกรรมที่สำคัญของผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการสร้างความรู้ใหม่ เพื่อให้สังคมได้มีโอกาสรับรู้ และ ทำความเข้าใจ **“ความพิการ”** อย่างลึกซึ้งรอบด้าน อันจะนำไปสู่การสร้างควมตระหนักในคุณค่าของ **“คนพิการ”** ตัวคนพิการเองก็จะเกิดพลังใจที่จะใช้ศักยภาพของตนดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า ขณะเดียวกันการจัดกรเจื่อนไขบริบททางสังคมด้วยผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ของผู้คน และกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

ปรัชญาและวิธีการทำงาน เน้นการทำงานในลักษณะเครือข่ายปฏิบัติการทางสังคมผ่านการเรียนรู้ ที่มีความสัมพันธ์กันในแนวนานความสัมพันธ์อันที่เพื่อนพ้องและน้องพี่ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขไปด้วยกันตลอดจนความพยายามในการค้นคว้าหาความรู้จากมุมมองที่หลากหลาย เพื่อ **“คนพิการ”** ต้องไม่เป็นเพียงวัตถุของการเรียนรู้รวมทั้งการพยายามสื่อสารกับสังคมให้มีการตั้งคำถามกับสิ่งที่เคยรับรู้และคุ้นชินเพื่อเปิดพื้นที่ทางสังคมให้ความรู้ใหม่ และในกระบวนการนโยบาย **“คนพิการ”** ต้องไม่เป็นเพียงสัญลักษณ์ของการมีส่วนร่วมเท่านั้น

ตลอดการดำเนินงานที่ผ่านแม้เป็นเพียงก้าวย่างในระยะต้น แต่ก็หวังว่าพลังเล็กๆ จากการผนึกกำลังกันทำงานด้วยอุดมคติที่ยอมรับถึงความแตกต่างหลากหลาย ยอมรับศักยภาพและศักดิ์ศรีในคุณค่าของความเป็นมนุษย์เสมอกัน เพื่อสังคมที่ทั้งคนพิการและไม่พิการต่างอิงอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างมี **“สุขภาวะ”**

แม้จะ **“น้อย”** แต่เชื่อมั่นว่ารอยทางเล็กๆ จากกระบวนการทำงานนี้จะเป็น **“หนึ่ง”** ในงานพัฒนาที่ช่วยให้โลกนี้หมุนไปอย่างसानติสุข

และนี่คือ....แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย...

แพทย์หญิง วัชรารัตน์ วัชรกุลย์

ผู้จัดการแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

“เมื่อก่อนคนพิการก็เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคม ไม่ถูกแยกออกไป หรือไม่เป็นคนที่ถูกมองว่าไร้สมรรถภาพ ซึ่งเครือข่าย ครอบครัวและชุมชนจะดูแลให้มีความสุขได้ แล้วสมัยก่อนการเป็นคนพิการ ก็ถือว่าเป็นเรื่องของกรรมเวร แต่เขาไม่คิดว่ามันเป็นความผิดปกติดะไร แล้วก็ยังยอมรับศักยภาพของคนพิการในฐานะที่เป็นคน เพราะฉะนั้นคนพิการ ถ้าอยู่ในกลุ่มของเครือข่ายหรือในชุมชน เขาก็มีความสุข มีสิทธิ พร้อมที่จะทำอะไรอย่างมีสติปัญญา และแม้จะมีการมองว่าความพิการเป็นกรรมมาจากปางก่อน แต่เราก็ต้องเข้าใจว่ามันไม่ได้หยุดอยู่อย่างนี้ตลอดไป มันมีโลกหน้า มันมีอะไรต่างๆ เหล่านี้ที่เขาจะเปลี่ยนได้ หากมีใจที่เป็นกุศลหรือทำบุญ ก็จะพ้นจากความพิการไป ”

รองศาสตราจารย์ ศรีศักร วัลลิโภดม
อดีตอาจารย์ประจำภาควิชามานุษยวิทยา
คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

สังคมไทย กับความพิการ

๑.

สังคมไทย

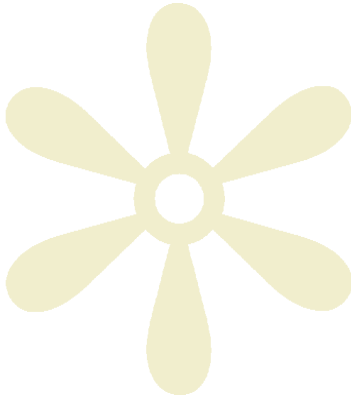
กับความพิการ

๒๒ ตั้งเดิมมาแล้วที่สังคมไทยมีความเชื่อว่า **“ความพิการ”** เป็นเรื่องของ
เวรกรรม ที่ติดตัวมาแต่ชาติปางก่อน หรือเป็นเรื่องที่ถูกลิขิตไว้แล้ว หากทว่าคนพิการ
ในสังคมไทยในอดีตไม่ได้มีความแปลกแยกแตกต่าง เพราะความเป็น

สังคมเกษตรกรรมที่ทำให้คนทุกคนในชุมชนมี
บทบาทในการช่วยกันทำมาหากินเสมอกัน ไม่ว่า
จะเป็นผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก คนชรา หรือคนพิการ วิถี
แห่งชุมชนเกษตร จึงเป็นเสมือนสังคมสวัสดิการชั้น
ดีสำหรับคนพิการ ช่วยเกื้อหนุนให้คนพิการดำรง
ชีวิตอยู่อย่างเป็นปกติสุข มีบทบาท หน้าที่ แทบไม่
ต่างจากคนอื่นในชุมชน **“ความพิการ”** จึงเป็นเรื่อง
สามัญยิ่งของชีวิต

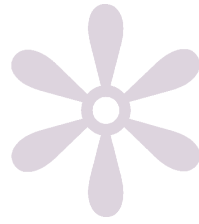
แต่เมื่อโลกถูกทำให้หมุนเร็วขึ้นด้วยกระแสนิยม
ที่มุ่งสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการขยายรายได้ประชาชาติสร้างความมั่งคั่ง
ด้านเศรษฐกิจการค้า สังคมไทยจึงก้าวสู่การแข่งขัน คัดสรรมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์
แบบเพื่อตอบสนองตลาดทุนนิยมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการประกาศใช้แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปี ๒๕๐๔ เป็นต้นมา ชุมชนชนบทถูกทำลายฐาน
ทรัพยากรจนล่มสลาย โลกยิ่งหมุน
เร็วขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งเหวี่ยง **“คนพิการ”**
ให้หลุดออกจากวงโคจรของทุนนิยม
มากขึ้นเท่านั้น **“ความพิการ”** กลาย
เป็นความผิดแปลกแตกต่าง และ **“คน
พิการ”** ก็ดำรงชีวิตอย่างยากลำบากขึ้น
ทุกวัน

๖

“...น้อยก็หนึ่ง”

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

ป ย่างไรก็ตาม เมื่อโลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๐ ซึ่งถือกันว่าเป็นศตวรรษของ

ประชาชนอย่างแท้จริง เพราะมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากเผด็จการสู่การเป็นสังคมประชาธิปไตยมากขึ้นเกิดการปฏิวัติทางความคิดและตั้งคำถามกับการสร้างความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเกิดปัญญานาสากลว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชนในปี ๑๙๔๘ ทำให้คนเล็กคนน้อยในสังคมมีสิทธิมีเสียงมากขึ้น สำหรับคนพิการนั้น ในปี ๑๙๘๑ (๒๕๒๔) องค์การสหประชาชาติ หรือ UN ได้ประกาศให้เป็นปีคนพิการสากล ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการสร้างรูปธรรมของสิทธิและสวัสดิการสำหรับคนพิการ ที่ขยายไปยังประเทศต่าง ๆ ในเวลาต่อ ๆ มา

แต่ถ้ามองถึงสิบปีจากการประกาศของสหประชาชาติประเทศไทยจึงมีพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในปี ๒๕๓๔ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัตินี้เป็นเครื่องมือทางสังคม ในการสร้างรูปธรรมสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของคนพิการ แต่กฎหมายก็ไม่สามารถทำงานได้ด้วยตัวมันเองต้องทำงานผ่านผู้คนในสังคม ดังนั้นความรับรู้ความเข้าใจเรื่อง **“ความพิการ”** และ **“คนพิการ”** จึงถูกตั้งคำถาม เพราะทั้งที่มีกฎหมายใช้มากกว่าสิบปี แต่กลับพบว่า สังคมสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติต่อคนพิการ การจัดรัฐสวัสดิการสำหรับคนพิการไทย ก็ยังได้มาอย่างกระท่อนกระแท่น ด้วยการเรียกร้องเป็นคราว ๆ ไม่มีความยั่งยืน ไม่มีหลักประกันความมั่นคงในชีวิตให้กับคนพิการ

“สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมสวัสดิการที่ร่มเย็นสำหรับคนพิการ คนพิการก็มีบทบาทในสังคม ในชุมชน ทัดเทียมกับคนอื่น ในวรรณกรรม ในชาดกคำสอนต่างๆ เราจะเห็นว่ามีตำนานที่สะท้อนถึงการยอมรับคนพิการ สุวรรณสาม คือ ตัวอย่างของลูกที่กตัญญูต่อพ่อแม่ เตมียี๊ใบ้ คือ การยอมรับสติปัญญาของคน ถึงเป็นคนพิการแต่ก็มีสติปัญญา และยังมีตำนานอีกหลายตำนาน คือ ตำนานที่เกี่ยวกับกษัตริย์ไทยในพงศาวดารเหนือ ที่พูดถึงพระเจ้าสินทศอมรินทร์ หรือพระยาแกลง ว่าเกิดมาเป็นคนเข็ญใจหรือเป็นคนพิการ แต่เป็นคนที่มีบุญบารมี พระอินทร์ก็มาช่วย แล้วก็สามารถเป็นกษัตริย์ที่ปกครองคนได้ หรือทำวแสนปมที่เราอ่านจากวรรณคดี ทำวแสนปมเป็นชายเข็ญใจ เป็นคนพิการมีตัวเป็นตะปุ่มตะป่ำ แต่ยังสามารถไปแต่งงานกับลูกสาวกษัตริย์ได้ อันนี้สะท้อนให้เห็นถึงการมองโลก และค่านิยมของคนไทยแต่เดิม เขาไม่ได้คิดถึงว่ามันมีความเหลื่อมล้ำอะไร ยอมรับในศักยภาพของคนพิการ ”

รองศาสตราจารย์ ศรีศักร วัลลิโภดม
อดีตอาจารย์ประจำภาควิชามานุษยวิทยา
คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

กล่าวอย่างที่สุดแล้ว ณ เวลานี้ ถึงเวลาแล้วที่สังคมไทยต้องหันมา ทบทวนและเปิดพื้นที่แห่งการตระหนักรู้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวของความพิการ ไม่ว่าจะเป็น การสร้างความพร้อม และการมีสิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งถือเป็นเรื่องจำเป็น เร่งด่วนที่รัฐต้องจัดระบบสวัสดิการให้เพียงพอ เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการแต่ละประเภท อีกทั้งการฟื้นฟูสร้างสังคมชนบทที่เข้มแข็ง ก็ยังหมายถึงรัฐสวัสดิการ ขั้นเยี่ยมสำหรับคนพิการ

...เพราะโลกอันหลากหลายมิได้จำเป็นต้องมีแต่มนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ

...เพราะโลกที่หลากหลายควรประกอบไปด้วยบุคคลที่มีใจสมบูรณ์แบบ มีศักดิ์และศรีทางจิตวิญญาณที่ทัดเทียมกัน เสมอภาคกัน และศรัทธาในคุณค่าของกันและกันจึงจะเป็นสังคมที่สันติสุขอย่างแท้จริง...

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ
ในสังคมไทย คือ อะไร ?

๒.

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ ในสังคมไทย คือ อะไร ?

เกี่ยวข้องเพื่อรู้โดยรวม

สสส.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

สถาบัน
วิจัยระบบสาธารณสุข
(สวรส.)

ศูนย์สิรินธร
เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ
ทางการแพทย์แห่งชาติ

องค์กรเครือข่าย
คนพิการ
ทั้งภาครัฐและเอกชน

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

เพื่อไปสู่เป้าหมายหลักคือ

เครือข่ายหรือ “ชุมชนผู้พิการ” ที่เข้มแข็ง และยั่งยืน
สังคมกว้าง มีความรู้ ความเข้าใจ ชีวิตของผู้พิการ
คนพิการ มีสุขภาวะที่ดี และสังคมมีความร่มเย็นเป็นสุข

๖๖แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย เกิดจากการสรุปบทเรียนการทำงานด้าน “ความพิการและคนพิการ” ในสังคมไทยที่ผ่านมาว่าสิบปี ซึ่งส่วนใหญ่เห็นว่ายังไม่ได้สร้างการเรียนรู้ให้สังคมเข้าใจ “ความพิการ” และ “คนพิการ” มากนัก ทิศนะสังคมต่อเรื่องนี้ ยังถือได้ว่าเป็นอุปสรรคทางสังคมวัฒนธรรม ที่สำคัญในการสร้างสุขภาวะของคนพิการ และรวมถึงการสร้างสุขภาวะสังคมโดยรวมด้วย

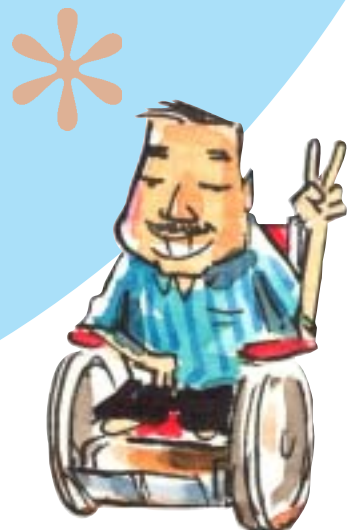
แผนงานฯ นี้เป็นแผนงานเชิงรุก ที่มีกรอบแนวคิดหลักการและยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ได้รับการสนับสนุนทางวิชาการ และการจัดการ จากศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข และสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ทั้งนี้มีสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นผู้สนับสนุน แนวคิดและงบประมาณและมีเครือข่ายองค์กรคนพิการและผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับ “ความพิการ” และ “คนพิการ” ทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นแนวร่วมในการปฏิบัติการสู่เป้าหมาย โดยการทำงานแผนงานฯ แบ่งเป็น ๒ ระยะ คือระยะที่ หนึ่ง พ.ศ. ๒๕๔๗ และระยะที่สอง พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๐ ขณะนี้แผนงานฯ จึงอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนผ่านจากระยะที่ หนึ่ง ไปสู่...ระยะที่สอง

“ โดยปกติสังคมจะมองภาพคนพิการ เป็นเวอร์เป็นกรรมน่าสงสาร และควรที่จะสงเคราะห์ อีกด้านหนึ่งคือมองคนพิการเป็นทรัพยากรสำคัญ เป็นมนุษย์คนหนึ่งของสังคมที่เราต้องลงทุนเพื่อพัฒนาให้มีศักยภาพ มันมีความแตกต่างสองแบบในการมองสังคมไทยที่ผ่านมาแม้จนปัจจุบันนี้ ก็ยังมีการมองแบบแรกกันเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นงานสำคัญของแผนงาน สร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทยคือการปรับการมองคนพิการ จากแบบที่หนึ่งมาเป็นแบบที่สองมากขึ้น ไม่ได้แปลว่าแบบใดแบบหนึ่ง ถูกหรือผิดนะครับ เพราะสำหรับคนพิการบางประเภทที่เรียกว่าพิการซ้ำซ้อน ทำยังไง ก็ต้องดูแลแบบที่หนึ่ง ต้องไปสงเคราะห์ช่วยเหลืออย่างเต็มที่ แต่คนพิการส่วนหนึ่งจำนวนมากเป็นส่วนใหญ่ด้วยซ้ำไปเป็นแบบที่สอง... แผนงานฯ จึงต้องการจะเปลี่ยนภาพนี้ ซึ่งก็คือการที่ต้องทำความเข้าใจกับสังคม ทำความเข้าใจกับผู้กำหนดนโยบาย ทำความเข้าใจกับตัวคนพิการเอง โดยการสื่อกับสังคมให้สังคมเข้าใจ คนพิการมากขึ้น ทำให้คนพิการเป็นคนที่น่ารักขึ้นในสังคม เป็นคนที่มีสติปัญญา เป็นคนที่มีคุณค่า เช่นเดียวกับคนอื่นๆ ในสังคม...”

นายแพทย์ สุวิทย์ วิบุลย์ผลประเสริฐ
ประธานกรรมการอำนวยการ
แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

แนวคิดและ วิสัยทัศน์

* เน้นการเข้าถึงหรือเข้าใจ “ความเป็นจริง”, “ความรู้” ที่มีความหมาย คุณค่า พลังแห่งมนุษย์ที่มีความ “พิการ” หรือเมื่อเป็น “คนพิการ” ซึ่งในปัจจุบันพบว่า ระบบสังคมถูกจัดการด้วยชุดความรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่สามารถตอบสนองความจำเป็น ในการดำรงชีวิตได้อย่างแท้จริง

* เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อมนุษย์ทุกคน แผนงานฯ นี้จึงให้ความสำคัญกับการค้นหาความรู้ที่เป็นประสบการณ์ชีวิตของผู้ที่มีประสบการณ์จากความพิการ (Embodied or personal knowledge) ทั้งในการดำรงชีวิตและการดูแลสุขภาพเมื่อมีความ พิการ โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความหมายต่อการดำรงชีวิตในระบบสังคมวัฒนธรรมไทย ผสมผสาน ประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีต่างถิ่นอย่างเหมาะสม แล้วนำมาจัดกระบวนการเรียนรู้ ในสังคมให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน

* แผนงานฯ นี้ให้น้ำหนักกับการปฏิบัติการเพื่อสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ ในระดับ บัณฑิตอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นฐานให้กับการจัดกระบวนการเรียนรู้และสื่อสารในสังคม ให้ เกิดความตระหนักในคุณค่าความแตกต่างของมนุษย์อันจะนำไปสู่การสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ ในระดับโครงสร้างที่ยั่งยืนต่อไป

จากวิสัยทัศน์ดังกล่าวจึงได้มีการวางยุทธศาสตร์ของแผนงานไว้อย่างต่อเนื่องผ่านกิจกรรมและกลไกต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่สร้างเสริมสุขภาพของคนพิการผ่านเครือข่ายต่างๆ ๕ เครือข่ายคือ เครือข่ายผู้พิการทางสายตา เครือข่ายคนหูหนวก เครือข่ายผู้บกพร่องทางจิต เครือข่ายผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว เครือข่ายครอบครัวเด็กพิการ นอกจากนี้เกี่ยวข้องกับเครือข่ายต่างๆแล้ว แผนงานฯ ยังมุ่งเน้นการสร้างและจัดการความรู้ด้วยการค้นคว้าและสร้างความรู้ใหม่ผ่านงานวิจัย, การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้, การสื่อสารกับสังคมในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำไปสู่ทัศนคติที่ดีของสังคม ที่มีความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ เคารพและตระหนักถึงพลังคุณค่าของงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย ตลอดจนสังคมโลก

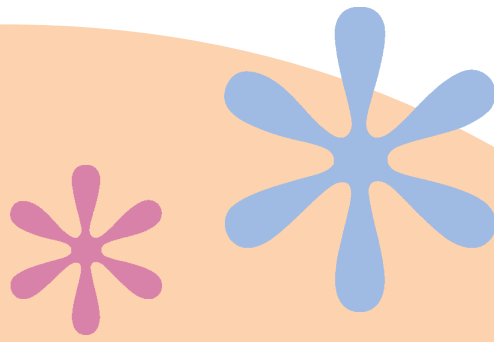

คนพิการมีประมาณ ๓ ล้านคนทั่วประเทศ
เมื่อได้ไปอยู่ในกลุ่มของพวกเขาเราเห็นว่า
คนพิการเหล่านั้นมีจิตใจที่สูงกว่าคนที่ไม่พิการ
เพราะเขาได้ผ่านความทุกข์ที่หลบไม่ได้
ใจเป็นอิสระ หลายคนจะเก่งในเรื่องต่างๆ
ผมเห็นว่า ทักษะที่มองคนพิการเป็นภระนั้น
ควรจะเปลี่ยนไป น่าจะมองว่า
คนพิการคือทุนในการพัฒนา

ศ.นพ.ประเวศ วะสี
ราษฎรอาวุโส

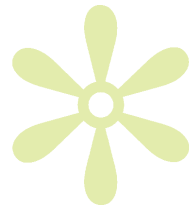
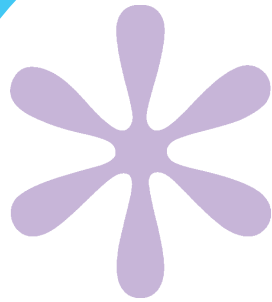

“ แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย ให้ความสำคัญกับเรื่องของ “ความรู้” ความรู้ในที่นี้หมายถึงความรู้ที่มาจากประสบการณ์ตรงของผู้พิการเอง ซึ่งจริงๆ แล้วในสังคมเราก็มีชุดความรู้ที่เกี่ยวกับความพิการหรือคนพิการอยู่ แต่ชุดความรู้ที่มีอยู่นี้เป็นชุดความรู้ที่มาจากทฤษฎี มาจากแนวคิดต่าง ๆ ที่นักวิชาการหรือนักวิชาชีพเป็นผู้ที่ผลิตขึ้น ซึ่งตรงนี้ก็ยังมีประโยชน์ แต่ว่าก็ยังขาดไป คือขาดความรู้ที่เป็นประสบการณ์ตรงของผู้พิการเอง ซึ่งถ้าสังคมขาดส่วนนี้ไป มันก็จะทำให้สังคมไม่รู้หรือไม่เข้าใจเรื่องคนพิการอย่างที่เราควรจะเป็น เราจะต้องเปิดใจกว้างให้เรื่องของการค้นคว้าหาความรู้หรือเรื่องของการวิจัย **เป็นการวิจัยที่ร่วมมือกันระหว่างตัวผู้พิการเองกับนักวิชาการ** นั่นก็คือเราต้องเรียนรู้ไปด้วยกัน ให้ได้ชุดความรู้เหล่านั้นขึ้นมา และก็เมื่อได้ชุดความรู้เหล่านั้นแล้ว เราคงต้องทำงานร่วมกันต่อไปก็คือการจัดการความรู้เหล่านั้นให้เป็นระบบ **ซึ่งตรงนี้ก็ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เกิดความเข้าใจกัน** มันก็เหมือน **เป็นเพื่อนกันมากขึ้น** ซึ่งคิดว่ามันจะทำให้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เมื่อเกิดความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น ไม่ใช่ความสัมพันธ์ในแบบที่ว่าตัวแผนงานเป็นผู้ให้ทรัพยากรแล้วไปตรวจสอบไม่ใช่ แต่เป็นเรื่องของการเรียนรู้ร่วมกัน ”

แพทย์หญิง วัชรารัตน์ วัชรไพฑูริย์

ผู้จัดการแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

๓.

คือเครือข่าย...

คือเพื่อนแห่งชุมชนคนพิการ...

๓.

คือเครือข่าย

“คือเพื่อนแห่งชุมชนคนพิการ”

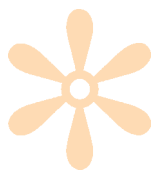

หนึ่งในกระบวนการทำงานของ “แผนงานผู้พิการในสังคมไทย” คือการรวมพลังกับบรรดา “พันธมิตร” ที่มีความรู้และเข้าใจต่อผู้พิการอย่างลึกซึ้งที่สุด นั่นก็คือ “เครือข่ายผู้พิการประเภทต่างๆ” โดยชุมชนคนพิการทุกประเภททั้ง ภาครัฐและเอกชนได้เข้ามาร่วมมือกับแผนงานฯ ในการ “ก่อการดี” เพื่อปฏิบัติการสร้างสรรค์งานพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ให้เกิดมรรคผลทั้งกับเครือข่ายผู้พิการตลอดจนสังคมในวงกว้างได้ตระหนักรู้และอยู่ร่วมกับผู้พิการอย่างสันติสุข

กระบวนการ “ก่อการดี” ที่ผ่านมามีหลากหลายรูปแบบทั้งในแง่ของการสร้างและรื้อฟื้นองค์ความรู้ สร้างความเชื่อมั่น สร้างความภาคภูมิใจในศักดิ์และศรีแห่งความเป็นมนุษย์ที่เสมอภาคกันขณะเดียวกันการจัดการเงื่อนไขบริบททางสังคมด้วยผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ของผู้คน และกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะต่างๆ โดยมี

ปรัชญาและวิธีการทำงานที่เน้นการทำงานในลักษณะเครือข่ายปฏิบัติการทางสังคมผ่านการเรียนรู้ ที่มีความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน โดยมี “กลุ่มเพื่อน” ที่เข้ามา “ก่อการดี” ในการสร้างและเปิดพื้นที่ที่อาจเรียกว่า “ชุมชนแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้” ทั้งกับผู้พิการด้วยกันเองและสังคมภายนอก

อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่าหน่วยงานตลอดจนคณะบุคคลอื่นๆ ที่มิได้เข้าร่วมทำโครงการฯ กับแผนงานฯ อย่างเป็นทางการ จะไม่เป็น “**เครือข่าย**” กับแผนงานฯ ยังพบว่า มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนบุคคล เป็นจำนวนมากที่ได้ทำงานเพื่อความพิการและผู้พิการมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแม้ยังไม่ได้มีโอกาส “**เกี่ยวก้อย**” ไปด้วยกันด้วยข้อจำกัดทางเวลา เพราะแผนงานฯ เพิ่งดำเนินงานผ่านมาเพียง ๑ ปีจึงยังเกาะเกี่ยวมืงมิตรได้ไม่กว้างขวางเท่าไรนัก แต่ด้วยเจตจำนงเดียวกัน ด้วยอุดมการณ์ที่มุ่งมั่นในการสร้างสรรค์งานพัฒนาเพื่อความพิการและผู้พิการดุจเดียวกัน แผนงานฯ จึงถือว่าหน่วยงานต่างๆ ที่ได้ร่วมสร้างสรรค์งานพัฒนาเพื่อความพิการและผู้พิการ ต่างล้วนเป็นกัลยาณมิตร บนหนทางเดียวกันทั้งสิ้น และคงได้เดินร่วม “**เกี่ยวก้อย**” ไปบนหนทางเดียวกันต่อไปในอนาคต

“...น้อย ก็ ห นึ่ง”

๑๕

ชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพคนพิการทางจิต

โดย : สมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต (Association for the mentally ill) โรงพยาบาลศรีธัญญา

ถ.ติวานนท์ ต.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทร. ๐-๒๕๖๘-๙๖๖๗ โทรสาร ๐-๒๕๖๘-๙๖๖๗

e-mail : ami_dmh@hotmail.com

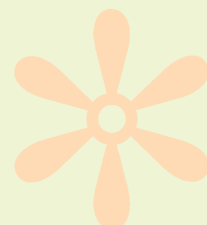

สังคมมักประทับตราบาปให้กับผู้บกพร่องทางจิตว่าเป็นบุคคลที่น่าหวาดระแวง น่าหวาดกลัว และปิดกั้นโอกาสในการดำเนินชีวิต หากทว่าในความเป็นจริง อาการป่วยไข้ทางจิตนั้นมีหลายระดับ และสามารถรักษาเยียวยาได้ด้วยการเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยอาการอื่น ๆ

ชุดโครงการสร้างเสริมทักษะคนพิการทางจิต โดยความร่วมมือระหว่างแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย ได้ร่วมมือกับสมาคมผู้บกพร่องทางจิต ได้ชักชวนเครือข่ายในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจทั้งในระหว่างคนในครอบครัวของผู้บกพร่องทางจิตเอง ควบคู่ไปกับการสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องให้เกิดกับชุมชนในวงกว้าง เช่น การจัดกิจกรรมค่ายครอบครัวเพื่อสร้างความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครอบครัวที่มีผู้บกพร่องทางจิตรวมทั้งสร้างความรู้เข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับผู้บกพร่องทางจิตให้กับชุมชนที่ไปจัดกิจกรรม นอกจากนี้ชุดโครงการฯ ดังกล่าว ยังจัด

ทำกิจกรรมที่สร้างเสริมความเชื่อมั่น ความภาคภูมิใจ และการพึ่งตนเองให้ได้ทั้งในการดำรงชีวิตประจำวัน และการหาเลี้ยงชีพ โดยการฝึกทักษะการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานให้ผู้บกพร่องทางจิต และให้ผู้บกพร่องทางจิตที่อยู่ในระยะอาการที่ดีทดลองไปอยู่ร่วมกับชุมชนที่มีต้นทุนทางสังคมวัฒนธรรมเข้มแข็งรวมทั้งให้ผู้บกพร่องทางจิตที่สมัครใจและแพทย์เห็นสมควร ไปทำงานรับจ้างหารายได้ด้วยตัวเองในสถานประกอบการที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี

... เพราะตระหนักว่าแท้ที่จริงแล้วชีวิตมนุษย์ล้วนมีความเปราะบางและอาจมีบางห้วงของเวลาที่ต้องเผชิญกับความอ่อนแอและจิตใจอาจขาดความสมดุล ทั้งการรักษาดูแลทางการแพทย์ ทั้งความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องจากสังคมและการเรียกความมั่นใจในตัวเองให้กลับคืนมาโดยการพึ่งตนเองล้วนเป็นหนทางเยียวยาให้สภาพจิตใจฟื้นคืน อาจมองเห็นโลกผิดแผกแตกต่างกัน แต่ใจของมนุษย์ทุกดวงต่างต้องการคุณค่าเหมือนๆ กัน

ทั้งสายใยของครอบครัวที่ถักทออย่างเข้มแข็งทั้งความเชื่อมั่นจากการดำเนินชีวิตประจำวันและภาระการงาน รวมถึงความศรัทธาซึ่งกันและกัน คืออีกหนึ่งหนทางในการประคองชีวิตของผู้บกพร่องทางจิตไม่ให้ลอยหลุดไปสุดขั้ว ...และนี่คือโครงการที่อาจเรียกว่าเป็นสายพานคอยดึงรั้งตั้งศูนย์ให้ชีวิตของผู้บกพร่องทางจิตและครอบครัวได้นำความสุขและสมดุลแห่งการดำรงอยู่ในสังคมกลับคืนมาอีกครั้ง...

“สังคมไทยกำลังอยู่ในสภาพที่ต้อ่มากในการปฏิบัติต่อผู้บกพร่องทางจิต ต้องทำความเข้าใจกันใหม่ในหลายเรื่อง ทั้งเรื่องทางการแพทย์ที่ต้องปรับวิธีการดูแลรักษา และเรื่องทางสังคม การทำลายม่านคติที่ประทับตราบาปว่าผู้บกพร่องทางจิตเป็นคนที่น่ากลัว น่าหวาดระแวง ทั้งที่อาการทางจิตก็เป็นอาการป่วยไข้เหมือนโรคอื่นๆ บางครั้งสังคมก็มองว่าเป็นคนที่มีปมปัญหาในชีวิต ทั้งที่ความจริงเป็นเพียงส่วนประกอบย่อยในเงื่อนไขอื่นๆอีกมากมายที่ทำให้เขาป่วย งานพัฒนาด้านนี้จึงเป็นเรื่องระยะยาวที่อาจไม่เห็นผลภายในปีสองปี แต่ทุกภาคส่วนต้องทำไปอย่างมีความหวังและกำลังใจต่อไปเรื่อยๆ

”

แพทย์หญิง สมรัก ชูวานิชวงศ์
จิตแพทย์ที่ปรึกษา สมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต รพ.ศรีธัญญา

“ ... น อ ย ก ี ห นึ่ง ”

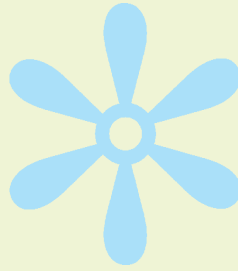
๒๑

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

โครงการ/กิจกรรม

ในชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพคนพิการทางจิต

โครงการจัดตั้งและดำเนินงานเครือข่ายรณรงค์ สร้างเสริมสุขภาพผู้พิการทางจิต

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างความตระหนักในการสร้างเสริมสุขภาพคนพิการทางจิต สร้างความเข้มแข็งให้คนพิการ ครอบครัว องค์การคนพิการ เพื่อร่วมกันทำงาน ร่วมกันเรียนรู้และรับผิดชอบชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพคนพิการทางจิต ส่งเสริม/สนับสนุนให้มีกิจกรรม/โครงการสร้างเสริมสุขภาพคนพิการทางจิต ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งคณะกรรมการแห่งชาติด้านการสร้างเสริมสุขภาพคนพิการทางจิต

กระบวนการดำเนินการ

การจัดประชุมและเลือกแกนนำ/สัมมนาเปิดตัวเครือข่าย ประชุมกรรมการเครือข่าย ทุก ๒ เดือน/สัมมนาสมาชิกเครือข่าย ๑ ครั้ง มีการตั้งกลุ่มอาสาสมัครเครือข่ายในชุมชน มีการตั้งสนง.เครือข่ายเพื่อประสาน/ติดตามการดำเนินงานชุดโครงการ จัดทำทำเนียบเครือข่าย/จดหมายข่าว/สรุปบทเรียน

ผลที่ได้รับ

มีเครือข่ายรณรงค์สร้างเสริมคนพิการทางจิต ทำงานอย่างต่อเนื่อง มีกลไกการทำงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความร่วมมือกับภาคีอื่นๆ คนพิการทางจิตได้แนวทางจัดตั้งคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพฯ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความตระหนักในการสร้างเสริมสุขภาพคนพิการทางจิต

โครงการสร้างเสริมทักษะพื้นฐานการดำรงชีวิตของคนพิการทางจิต

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างเสริมทักษะการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานให้กับผู้ป่วยจิตเวชเพื่อจะได้มีการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขก่อนที่จะคืนสู่สังคม

กระบวนการดำเนินการ

มีการอบรมครูฝึกอาสาสมัคร ๒๐ คน ๓ วัน, ฝึกทักษะผู้ป่วยจิตเวช ณ ศูนย์กิจกรรม รพ.ศรีธัญญา โดยแบ่งผู้ป่วยเป็น ๘ กลุ่ม กลุ่มละ ๑๐ คน นาน ๔ เดือน

ผลที่ได้รับ

มีครูฝึกอาสาสมัคร ๒๐ คน คนพิการทางจิตได้รับการฝึกทักษะการดำรงชีวิตฯ ๘๐ คน คนพิการทางจิตที่ผ่านการฝึกทักษะฯ สามารถใช้ชีวิตในชุมชนได้ตามอัธยาศัย

โครงการสร้างเสริมทักษะการ สนับสนุนการดำรงชีวิตใน ครอบครัว

วัตถุประสงค์

ให้มีความรู้/เข้าใจคนพิการทางจิต เพื่อให้ญาติ
มีทักษะในการใช้ชีวิตร่วมกับคนพิการทางจิตในครอบครัว
เพื่อสนับสนุนให้คนพิการทางจิตมีโอกาสกลับไปใช้ชีวิตกับ
ครอบครัว

กระบวนการดำเนินการ

อบรมคนพิการและครอบครัว ๒๐ ครอบครัวละ
๓ รุ่น จัดกิจกรรมค่ายครอบครัว ๓๐ ครอบครัวละ ๒ รุ่น

ผลที่ได้รับ

ญาติ/ครอบครัวมีทักษะในการดำรงชีวิตร่วมกัน
กับคนพิการทางจิตคนพิการทางจิตได้มีโอกาส มีชีวิตอยู่
ในครอบครัว อย่างมีคุณภาพ

โครงการสร้างเสริมทักษะในการ ดำรงชีวิตของคนพิการทางจิตใน ชุมชนทดลอง

วัตถุประสงค์

พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวและ
ชุมชนในการดูแลผู้พิการทางจิต เพิ่มทักษะการดำรงชีวิต/
ประสบการณ์งานอาชีพในชุมชน ให้คนพิการทางจิต

กระบวนการดำเนินการ

เตรียมชุมชนด้วยกระบวนการ AIC : วิเคราะห์
และวางแผนร่วมกันในชุมชน ให้คนพิการ ๒๐ คน สร้าง
ประสบการณ์ชีวิต/ทำงานในชุมชนทดลอง ติดตามประเมิน
ผลการดำเนินชีวิตในชุมชนของคนพิการ

ผลที่ได้รับ

ชุมชนมีประสบการณ์ ความรู้/เข้าใจการอยู่ร่วม
กับคนพิการทางจิต คนพิการทางจิตสามารถดำรงชีวิต
และหาเลี้ยงชีพตนเองได้ในชุมชนทดลอง

“แต่ก่อนอาจเคยหวาดกลัวว่า
คนพวกนี้เป็นใคร ทำไมมาอยู่ในชุมชนเรา
แต่หลังจากได้อยู่ร่วมกัน ได้เปิดใจกัน
ได้เรียนรู้กัน ทำให้เรามั่นใจว่า
พี่น้องพวกนี้ไม่ได้น่ากลัวอย่างที่คิด
เป็นเพียงบางช่วงชีวิตที่เขาเจ็บป่วย
ซึ่งเหมือนเวลาเราเจ็บป่วย ภาวะเช่นนี้สามารถ
เกิดกับใครก็ได้ สิ่งที่เราต้องทำคือการเชื่อมั่น
ในตัวเขาและให้กำลังใจกัน
ไม่ใช่การหวาดระแวง”

ชาวบ้านในชุมชนศิริวง
จ.นครศรีธรรมราช

โครงการพัฒนาศักยภาพคนพิการทางจิตเพื่อการดำรงชีวิตอิสระในสังคม

วัตถุประสงค์

เพื่อให้คนพิการทางจิตสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างอิสระในสังคม ให้ครอบครัว/ชุมชนรู้และเข้าใจ มีทัศนคติที่ดี ต่อการดำรงชีวิตอิสระในสังคมของคนพิการทางจิต หารูปแบบพัฒนาศักยภาพคนพิการทางจิตเพื่อการดำรงชีวิตอิสระในสังคม โดยชุมชนมีส่วนร่วม

กระบวนการดำเนินการ

เตรียมความพร้อมชุมชน/จัดหาอาสาสมัครช่วยเหลือผู้พิการ คัดเลือกคนพิการและเตรียมความพร้อมเพื่อการดำรงชีวิตอิสระในสังคม ๕-๑๐ คน ติดตามประเมินผล และจัดสัมมนาเพื่ออภิปรายผลการดำเนินงานเมื่อสิ้นปีการดำเนินงาน ๑ ครั้ง

ผลที่ได้รับ

มีกรณีตัวอย่างที่คนพิการดำรงชีวิตอิสระในสังคมได้ ครอบครัว/ชุมชน มีส่วนร่วมเรียนรู้ในวิธีการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ และการสนับสนุนโดยชุมชน ได้รูปแบบการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

“ เราเชื่อมั่นในตัวเองได้ กล้าสบตาคน
กล้าเดินทางไปไหนมาไหนเอง ได้ทำงาน
หาเลี้ยงตัวเองเอง คนในชุมชนไม่
หวาดกลัวเรา ทั้งหมดนี้ทำให้เราอยาก
มีชีวิตอยู่ต่อไป...”

ผู้บกพร่องทางจิตที่ทำงานในชุมชนทดลอง
วัดบางระโหัง จ.นนทบุรี

ชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพของคนหูหนวก

โดย : สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย

๑๔๔/๙ หมู่บ้านจิตพิพร พัฒนาการ ๒๙ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ ๑๐๒๕๐

E-mail : nadttthai@mweb.co.th

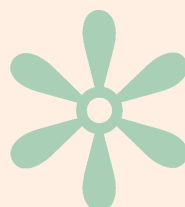

หากมองจากลักษณะทางกายภาพภายนอกอาจไม่มีใครรู้ว่า “คนหูหนวก” เป็นคนพิการ และเป็นผู้พิการที่ถูกหลงลืมเสมอในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบันที่กำลังเล็งเล็งหลงภาคภูมิใจกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในการสื่อสาร ที่แวดล้อมไปด้วยสรรพสำเนียง เน้นผัสสะจากการฟัง พูด และอ่าน จึงทำให้สังคมมักละเลยว่ามี “คนหูหนวก” ที่นำผัสสะจากมือและตาจึงเข้ามาแทนการได้ยินที่พร่องไป ดังคำกล่าวที่ว่า “**มือสื่อภาษา ตาสื่อหัวใจ**” โลกที่รีบเร่งก็ดูจะไม่มีเวลาพอสำหรับทำความเข้าใจภาษาที่แตกต่าง จากการสื่อสารที่ต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้นจากมือและท่าทาง ดังนั้นสิ่งที่คนหูหนวกต้องการคือ พื้นที่และช่องทางที่เปิดโอกาสให้พวกเขาได้สื่อสารบอกเล่าถึงความรู้สึกนึกคิดและเรื่องราวในชีวิต ภาษามือจึงเป็นกุญแจไขความลับให้ชีวิตและเปิดช่องทางให้พวกเขาได้สื่อสารกับโลก

ชีวิตของคนหูหนวกจะมีโอกาสทัดเทียมเหมือนคนอื่น ๆ ในสังคมนั้นจำเป็นต้องมีคนในครอบครัวหรือคนใกล้ชิดเรียนรู้ภาษามือเพื่อสื่อสารเรื่องราวของชีวิตและเมื่อเติบโตชีวิตต้องออกไปเผชิญกับโลกกว้างภายนอก

คนหูหนวกจำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้องค์ความรู้ของสังคมด้วยการศึกษาในระบบเพื่อเชื่อมโยงภาษามือกับภาษาหนังสือ เจือปนใจที่จำเป็นสำหรับชีวิตคนหูหนวกจึงหมายถึงโอกาสทางการสื่อสารและการมีพื้นที่ทางสังคมจะทำให้คนหูหนวกเรียนรู้ชีวิตจริงอย่างรู้เท่าทัน

“...น้อย ก็ ห นึ่ง ”

๒๓

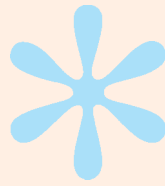
บนโลกที่หลากหลายใบนี้... มีคนหูหนวกอยู่มากมาย
นอกจากภาษาจากเสียง ภาษาจากการพูดแล้ว ยังมีภาษาที่สำคัญ
หลากหลายภาษา โอกาสจากการสื่อสารกันทำให้ชีวิตคนหูหนวก
ได้แสดงศักยภาพของชีวิตออกมาอย่างเต็มเปี่ยม และได้รับรู้ว่า
ตนเองมีชีวิตที่มีคุณค่า มีความหมายไม่ต่างจากคนอื่น ๆ ในสังคม
...ภาษามือของคนหูหนวก กำลังทำหน้าที่รับใช้โลกของคน
หูหนวกอยู่อย่างเงียบ ๆ...

...เพียงสังคมตระหนักรู้และเข้าใจ เปิดโอกาสสร้างพื้นที่ให้
คนหูหนวกได้สื่อสาร ก็จะได้ยินความหมายทางความงาม ความดี
และความจริงที่เป็นคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์คู่เคียงกับสรรพสำเนียง
อื่นๆ ในโลกเช่นกัน...!!

โครงการ/กิจกรรม

ในชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพคนหูหนวก

โครงการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับเจตคติ ของคนหูหนวกที่มีต่อสังคม

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิต และระเบียบปฏิบัติ
ในสังคมในหมู่คนหูหนวก โดยทีมวิทยากร ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแกนนำ/ผู้นำคน
หูหนวก เพื่อการทำงานสร้างเสริมสุขภาพให้คนหูหนวกในสังคมไทยต่อไป

กระบวนการดำเนินการ

จัดเตรียมหลักสูตรโดยตัวแทนหูหนวก และทีมวิทยากร และจัดอบรมแกนนำ
คนหูหนวก ซึ่งเป็นตัวแทนจากคนหูหนวกภาคต่าง ๆ ทั้งสี่ภาค โดยแบ่งเป็นสองรุ่น

ผลที่ได้รับ

มีคนหูหนวกจำนวน ๔๕ คน จาก ๑๓ จังหวัดในสี่ภาค และล่ามภาษามือที่
ทำงานกับคนหูหนวก ได้เข้าร่วมกระบวนการ ซึ่งคนหูหนวกที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้
ส่วนใหญ่มีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นในด้านต่างๆ เช่น มีบุคลิกภาพและการ
แต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะกาลเทศะมากขึ้น มีมนุษยสัมพันธ์ดีขึ้น กล้าแสดงออกมาก
ขึ้น แต่เก็บอารมณ์และอดทนได้ดีขึ้น สามารถให้ข้อมูลหรือถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนได้
ดีขึ้น และที่สำคัญสามารถช่วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างคนหูหนวกด้วยกันได้ดีขึ้น มี
ความเข้าใจ ไว้วางใจและทำงานกับล่ามภาษามือดีขึ้น

“ คักดีศรีของคณหนูนวกกับคณที่ไดยินทัวไปเทากัน
เพียงแต่มีความแตกต่างทางการสื่อสาร
และการที่เรารวมพลังกันเป็นสิ่งที่ดีทำให้เราได้
แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ได้เข้าใจกัน
เพราะเราอยู่ร่วมโลกใบเดียวกัน ”

อภิวัน บุรณวนิช
ผู้พิการทางการได้ยิน
เจ้าหน้าที่ฝ่ายศิลปกรรมและโสตทัศนศึกษา
สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย

โครงการสร้างเสริมความรู้เรื่องการปฐมพยาบาลแก่คนหูหนวก

วัตถุประสงค์

เพื่อให้คนหูหนวกมีความรู้/เข้าใจการปฐมพยาบาลเบื้องต้นนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฐมพยาบาลเข้าใจถึงปัญหาการเข้าถึงข้อมูลของคนหูหนวกจนสามารถจัดกระบวนการอบรม/ประเมินผลให้กับคนหูหนวกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการดำเนินการ

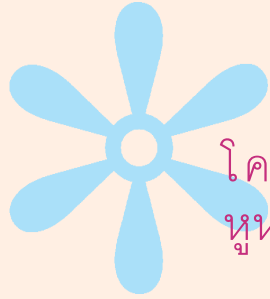
เป็นการจัดค่ายอบรมปฐมพยาบาลให้คนหูหนวก/หูตึงเป็นเวลา ๓ วัน รุ่นละ ๓๐ คน จำนวน ๒ รุ่น

ผลที่ได้รับ

มีคนหูหนวกผ่านการอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ๖๐ คน และผู้ทำงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฐมพยาบาลเข้าใจปัญหาการเข้าถึงข้อมูล/การสื่อสารกับคนหูหนวก

โครงการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กนักเรียน หูหนวกในสถานศึกษา

วัตถุประสงค์

สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลร้าย/ปัญหาของยาเสพติดให้นักเรียน
หูหนวก เรียนรู้การใช้ศิลปะการแสดง ช่วยในการเรียนการสอนเพื่อการรับรู้ที่
ชัดเจนลึกซึ้งยิ่งขึ้น

กระบวนการดำเนินการ

กิจกรรม จัดละคร “หูหนวกไทยยุคใหม่ สดใส ห่างไกลยาเสพติด”
ใน ๑๔ โรงเรียน, พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อความเข้าใจผลร้ายของ
ยาเสพติด

ผลที่ได้รับ

เด็กหูหนวกใน ๑๔ โรงเรียน ได้ชมการแสดง ได้ความรู้/เข้าใจ
เรื่องราวของยาเสพติด ครูรร.สอนเด็กหูหนวกได้เรียนรู้ วิธีใช้ศิลปะการแสดง
ช่วยจัดการเรียนการสอน, ลดปัญหาการใช้ยาเสพติดในเด็กหูหนวก

“ไม่ว่าคนหูหนวกนั้นจะยากดีมีจน
แต่เขาก็มีสมองมีความคิดหรือจิตใจ
สามารถเรียนรู้ได้ สามารถทำความเข้าใจ
กับสิ่งต่างๆ ได้ สามารถที่จะช่วยเหลือตนเองได้
ซึ่งเราสามารถทำให้เขาค้นพบ ถ้าเขาได้รับการ
ส่งเสริมและให้โอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
โอกาสจากการเข้าถึงภาษามือ จะพบว่า
คนหูหนวกแต่ละคนนั้นจะมีศักยภาพ

มีสิ่งที่ดีอยู่ในตัว ”

นิลวรรณ ปิติพัฒน์
คนหูหนวก จ.นครพนม

ชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพของคนตาบอด

โดย : สถาบันคนตาบอดแห่งชาติเพื่อการวิจัยและพัฒนา

๔๕/๑-๒ ซ.บุญอยู่ ถ.ดินแดง แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐๐

โทร. ๐-๒๒๔๖-๓๔๓๕ ext. ๓๑๐, ๓๑๑ <http://www.Tab.or.th/tnib>

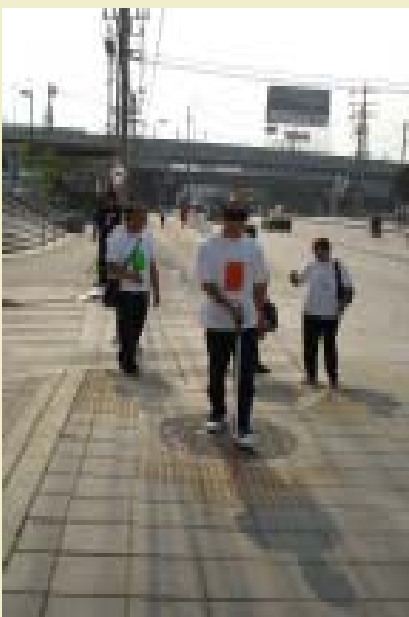
เกือบ ๘๐% ในการเรียนรู้ของคนเรามาจากการมองเห็น เมื่อไม่มีโอกาสเห็นก็อาจทำให้คนตาบอดเสียโอกาสในการเรียนรู้เพราะในโลกมีทุกสิ่งรอบตัวล้วนว่างเปล่า คนตาบอดจึงจำเป็นต้องพัฒนาประสาทสัมผัสส่วนที่เหลือ เพื่อสัมผัสความมีอยู่จริงของตัวเองและโลก กระบวนการหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการช่วยยืนยันความมีอยู่ของโลกรอบตัว คือการใช้ประสาทสัมผัสที่มีอยู่เพื่อบอกตำแหน่งแห่งที่ของตนเอง

ในประเทศไทยมีผู้พิการทางการมองเห็นอยู่ไม่ต่ำกว่า ๑๐๐,๐๐๐ คน ส่วนใหญ่อยู่ในชนบทและถูกจำกัดอยู่ในพื้นที่แคบๆ อยู่แต่ในบ้าน ไม่ได้เรียนหนังสือและขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

สิ่งที่เป็นเรื่องสำคัญอันดับต้นของคนตาบอด คือการเปิดโอกาสให้คนตาบอดที่ได้รับการฝึกทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเดินทาง ฝึกการใช้ไม้เท้าขาวเพื่อบอกทิศทางในการเดินทางอย่างปลอดภัย ทำให้คนตาบอดช่วยเหลือตนเองได้ในเบื้องต้น เกิดความเชื่อมั่น ความภาคภูมิใจที่ไม่เป็นภาระต่อคนอื่น และสามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้อย่างอิสระ เมื่อสามารถเดินทาง หรือช่วยตัวเองในดำรงชีวิตประจำวันได้แล้วโอกาสในการพัฒนาศักยภาพด้านอื่นๆก็จะตามมา

เพราะคนตาบอดจำนวนมากเชื่อว่าการมองไม่เห็น ไม่ได้อุปสรรคแต่เป็นเพียงความไม่สะดวกบางอย่างของชีวิตเท่านั้นเอง คนตาบอดยังสามารถทำอะไรได้อีกมากมาย เช่นเดียวกับคนที่มองเห็น

ชีวิตของ “คนตาบอด” ก็เป็นชีวิตที่สามารถถึงพร้อมด้วยคุณค่าและความหมาย หากคนในครอบครัวชุมชน ตลอดจนสังคมสนับสนุนและพร้อมจะเข้าใจมนุษย์ไม่ได้เกิดมาเพื่อยอมจำนน หากมนุษย์ทุกคนต้องการตำแหน่งแห่งที่ของตนเอง “ตำแหน่ง” ของคนตาบอดคือการดำรงชีวิตประจำวันในครอบครัวได้อย่างปกติสุขดังเดิม “แห่งที่” ของคนตาบอดคือคุณค่าจากการทำงานที่สามารถเลี้ยงชีพตนเองได้โดยไม่เป็นภาระกับบุคคลอื่น...

...เพียงความไม่สะดวกในการมองไม่เห็น หาใช่อุปสรรคสำหรับ “ใจ” ที่เห็นไปไกลเกินกว่าสายตา...

...แสงสว่างของชีวิตไม่ได้ดับลงไปพร้อมกับดวงตา... ผัสสะในการรับรู้โลกอาจแตกต่างจากคนส่วนใหญ่

หากทว่าภายใต้ตะวันดวงใหญ่ที่ยังส่องแสงสว่างไม่มีชีวิตใดด้อยค่าไปกว่ากันเลย...

โครงการ/กิจกรรม

ในชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพคนตาบอด

โครงการพัฒนารูปแบบบริการบริการฟื้นฟูด้าน O&M (Orientation & Mobility-การทำ ความคุ้นเคยกับ สภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหวทั้งระบบ) สำหรับผู้พิการ ทางการมองเห็น

วัตถุประสงค์

ติดตามประเมินผลการให้บริการ O&M ร่วมกันสปสช. เพื่อปรับปรุง
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปดำเนินการในระยะต่อไป

กระบวนการดำเนินการ

วิจัยประเมินผลและพิจารณาปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดบริการ O&M
ร่วมกันภาคีเครือข่ายต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อหาข้อสรุปที่สอดคล้อง
และเหมาะสมกับคนตาบอดในแต่ละชุมชนท้องถิ่นต่อไป

ผลที่ได้รับ

ข้อมูลและองค์ความรู้ที่สอดคล้องและเหมาะสมในการนำไปจัดระบบให้
บริการ O&M ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับคนตาบอดในแต่ละชุมชนท้องถิ่น

“ไม่เคยคิดเลยว่า การที่ตัวเองมองไม่เห็นจะแย่กว่าหลายคน
โดยส่วนตัวแล้วคิดว่าคนเราทุกคนมีความด้อยในตัวเองเหมือนกัน
ทุกคน แล้วแต่เรื่องอะไรเท่านั้น แล้วแต่ที่เราจะเอามุมไหนมาคิด
ถ้าเราคิดว่าตาบอด แล้วมองมุมดีก็ได้
ไม่เคยเสียดายว่าทำไมต้องตาบอด ”

ขวัญชนก ภักดี

คนตาบอด และ ครูผู้ฝึกสอน

Orientation & Mobility สำหรับคนตาบอด

โครงการจัดตั้งพัฒนาเครือข่าย สร้างเสริมสุขภาพคนตาบอด

วัตถุประสงค์

เพื่อรณรงค์ให้ทุกฝ่ายที่ทำงานเกี่ยวข้องกับคนตาบอดได้มีความตระหนักและเข้าร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยเข้ามาร่วมรับผิดชอบดำเนินการชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพคนตาบอด ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้และพัฒนาร่วมกัน

กระบวนการดำเนินงาน

จัดสัมมนาและประชุมเพื่อคัดเลือกคณะทำงาน และผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานเครือข่ายฝ่ายต่างๆ

ผลที่ได้รับ

มีเครือข่ายรณรงค์สร้างเสริมสุขภาพคนตาบอดทำงานอย่างต่อเนื่อง มีกลไกการทำงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความร่วมมือกับภาคอื่นๆ คนตาบอด ได้แนวทางจัดตั้งคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความตระหนักในการสร้างเสริมสุขภาพคนตาบอด

โครงการวิจัยเจตคติคนไทยเกี่ยวกับ ความพิการตาบอดและคน ตาบอด

วัตถุประสงค์

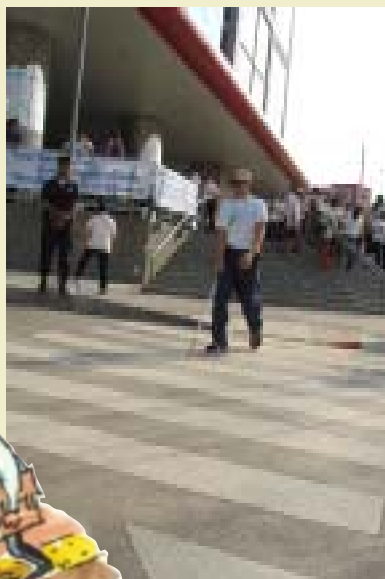
เพื่อศึกษาเจตคติคนไทยต่อความพิการทางตา และคนตาบอดในส่วนที่มีผลต่อการสร้างเสริมสุขภาพคนตาบอด และผลกระทบต่อสุขภาพของคนตาบอด

กระบวนการดำเนินงาน

ทำงานค้นคว้า ศึกษาในรูปแบบของการวิจัย

ผลที่ได้รับ

ได้องค์ความรู้ที่สะท้อนความเป็นจริงเกี่ยวกับเจตคติคนไทยต่อความพิการทางตา และคนตาบอด

โครงการวิจัยสิทธิ/โอกาสด้านสุขภาพ คนตาบอดไทย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลด้านสิทธิและโอกาสด้านสุขภาพ
ของคนตาบอด และทำกรณีศึกษาทั้งเชิงลึกและเชิงสำรวจสถานการณ์
เรื่องสิทธิด้านสุขภาพของคนตาบอดในสังคมไทย เพื่อเป็นฐานความรู้
ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอดในสังคมไทยต่อไป

กระบวนการดำเนินงาน

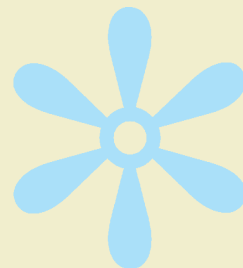
ทำงานค้นคว้า ศึกษาในรูปแบบของการวิจัย

ผลที่ได้รับ

ได้องค์ความรู้ที่สะท้อนความเป็นจริงเกี่ยวกับสิทธิ/โอกาส
ด้านสุขภาพคนตาบอดไทย

“การมองว่าคนตาบอดเป็นคนน่าสงสาร
ผมคิดว่ามันไม่ถูก คือเขาแค่ขาดโอกาส
ในการแสดงความสามารถ คือถ้าเขามีโอกาส
ที่จะแสดงความสามารถ ผมว่าทำได้พอๆ
กับคนปกติ เพียงแต่ว่าอาจจะอำนวยความสะดวก
ในเรื่องที่เขาบกพร่อง อย่างเช่นเขามองไม่เห็น
ก็ทำไงให้เขาเห็นทางด้านอื่น ก็มีเครื่องช่วย
คือจะได้แก้ปัญหาในเรื่องความบกพร่อง
ของเขาได้”

คุณรองสันต์ อนันตเมฆพงษ์
ผู้พิการทางสายตา จ.ลพบุรี

“การเริ่มต้นฝึกอะไรให้คนตาบอด ผมคิดว่าฝึก O&M (Orientation & Mobility) สำคัญที่สุด เพราะ O&M เป็นหัวใจหลักเป็นประตูที่จะต้องเปิดให้คนตาบอดไปพัฒนาในส่วนอื่นได้ ถ้าได้มีโอกาสพัฒนาตรงนี้คนตาบอดจะเริ่มเห็นศักยภาพของตัวเอง มีความกล้า ความมั่นใจมากขึ้น ก้าวต่อไปก็สามารถฝึกอาชีพได้นะครับ สามารถเรียนหนังสือได้ ไปอบรมกิจกรรมอื่นได้อีกเยอะมาก ”

สุชาติ ห้วยแก้ว
ประธานชมรมคนตาบอด จ.ปราจีนบุรี

โครงการพัฒนาเอกสารทางวิชาการ เกี่ยวกับความพิการตาบอดกับการ สร้างเสริมสุขภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อรวบรวมจัดเก็บหนังสือ เอกสาร และการเขียนบทความที่เป็นชุดความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพคนตาบอด ทั้งนี้รวมความรู้ในส่วนที่เป็นประสบการณ์ชีวิตคนพิการด้วย แล้วจัดทำเป็นต้นฉบับเพื่อผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ หรือนำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ ในวงกว้างต่อไป

กระบวนการดำเนินงาน

ทำงานค้นคว้า ศึกษาในรูปแบบของการวิจัย

ผลที่ได้รับ

ได้ชุดความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับความพิการตาบอดกับการสร้างเสริมสุขภาพ

“ ที่จริงชีวิตนี้เราขอยืมเขามา ถึงเวลาเขาก็มา
เอาไปที่ละส่วน หรือมาเอาไปที่เดียวเลย
สำหรับเราเขาเอาดวงตาไปก่อน
ก็ไม่ใช่เรื่องที่เรามานั่งเสียใจ เราอยู่ได้อย่าง
มีความสุข คิดแต่ว่าเวลาที่เหลืออยู่
ชีวิตที่เหลืออยู่เราจะพัฒนาต่อไปอย่างไร
ไม่ให้เป็นการละคนคนอื่นเท่านั้น
ไม่เคยท้อแท้หรือหมดหวัง ”

จุฑารัตน์ กิจมุตติ
ผู้พิการทางสายตา จ.ปทุมธานี

ชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพ เด็กพิการและครอบครัว

โดย : ภาควิชาเครือข่ายครอบครัว

๑. ผู้ปกครองเด็กพิเศษจังหวัดนครปฐม สนับสนุนโดย มูลนิธิคริสเตียนเพื่อเด็กพิการ
เลขที่ ๙ หมู่ที่ ๓ ต.กำแพงแสน อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม ๗๓๑๔๐ โทร. ๐-๑๘๑๐-๔๒๗๖

๒. ชมรมผู้ปกครองเด็กพิการ สนับสนุนโดย มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ
๕๔๖ ลาดพร้าว ๔๗ แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทร. ๐-๒๕๓๙-๙๙๐๖, ๐-๒๕๓๙-๙๙๕๘

“ความเศร้าสืบท่อมาไม่ขาดสายไม่มีวันสิ้นสุด”

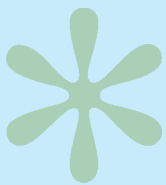
“เฟิร์ล เอส.บั๊ก” นักเขียนชื่อดังของโลกผู้มีลูกชายปัญญาอ่อนอย่างหนัก เคยกล่าวไว้อย่างนั้น และอาจเคยเป็นความรู้สึกที่เคยเกิดขึ้นกับครอบครัวที่มีเด็กพิการเช่นเดียวกันบ้างก็อาจเคยคิดสั้นจะปลิดชีวิตลาจากโลกใบเศร้านั้นกันไปทั้งครอบครัวบ้างก็จมจมอยู่กับความทุกข์โศก รวากับโลกนี้ไม่เหลือที่ว่างสำหรับความสุข

ดังนั้นจึงเกิดการรวมตัวขึ้นระหว่างผู้ที่มีเด็กพิการอยู่ในครอบครัว เพราะคงไม่มีใครเข้าใจความทุกข์ได้ดีไปกว่าผู้ที่เผชิญความทุกข์มาคล้ายๆ กัน ไม่มีใครรู้ซึ้งถึงคำว่า สิ้นหวังเท่ากับคนที่เคยสิ้นหวังมาเหมือนกัน เมื่อคนทุกข์ได้เจอคนทุกข์ ประสบการณ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จึงถูกถ่ายทอดเป็นภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัวแล้ว ครอบครัวเล่า ที่เคยกังวลก็เริ่มคลาย ที่เคยเหนื่อยหน่ายก็เริ่มมีพลัง จากความทุกข์เศร้าเปลี่ยนเป็นความเข้าใจ และนำมาซึ่ง

การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับชีวิตที่แสนมหัศจรรย์ของลูกที่มีความพิการ

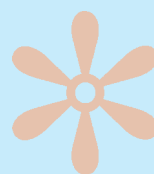
สองมือของพ่อแม่ผู้ปกครองจึงเปลี่ยนจากการถือผ้าเช็ดหน้าซับน้ำตา มาเป็นการโอบอุ้มลูกน้อยและเกาะเกี่ยวมิตรสหายที่ประสบปัญหาคล้ายกัน เพื่อคว้า “โอกาส” ให้เด็กพิเศษ ออกมาจากโลกใบพิเศษ กลับคืนสู่ความธรรมดาสามัญแห่งชีวิตได้ดังเดิม

เพียงตระหนักรู้ เข้าใจ มีความศรัทธาและเชื่อมั่น
ระหว่างกัน พลังของเครือข่ายครอบครัวเด็กพิการ จะเป็น
พลังที่ส่งผลให้ชีวิตเล็กๆ ได้กลับคืนสู่ความธรรมดา ยิ่งไป
กว่านั้น วันนี้พวกเขายังมีเพื่อนร่วมชะตากรรมที่सान
สายใยถักทอเกี่ยวโยงอย่างเข้มแข็ง **“ความผิดปกติ”** ที่เคยคิด
กลายกลับเป็น **“ความพิเศษ”** ที่แสนสามัญยิ่ง ไม่มีอะไร
ผิดแปลกแตกต่าง

ไม่มีอะไรร้ายแรง นักหนาสาหัสเกินการเยียวยา
แก้ไข โลกยังหมุนไปพร้อมดวงตะวัน พระจันทร์ และดาว
ไม่มีอะไรโดดเดี่ยวหรือแปลกแยก

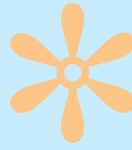

“ วัตถุประสงค์อย่างหนึ่งในการทำงานนี้คือทำอะไรเราจะเสริมพลังใจพ่อแม่เพื่อให้เขาสามารถดูแลตนเองได้ อยู่ร่วมกันเองได้ จัดการปัญหาของตนเองได้ เรามองว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ดังนั้น พ่อ แม่ เองต้องมีความแข็งแรงมาจากข้างใน ต้องมีความเชื่อมั่นออกมาจากข้างใน ต้องมีความมั่นใจว่าลูกฉันเป็นอย่างนี้ ฉันก็มีความสุขได้ ครอบครัวฉันมีความสุข ฝักใฝ่ในบ้าน ครอบครัวฉันก็อบอุ่นได้ พ่อแม่ที่มีลูกพิการจึงควรคาดหวังลูกเท่ากับความสามารถของลูก ส่วนที่มากกว่านั้นมันคือกำไร ซึ่งเราพบว่าพ่อแม่ไม่เคยคาดหวังกำไร เขาต้องการแค่ทุนที่เรียกว่า ...ชีวิตที่มีความสุขเท่านั้นเอง...”

สุชาดา ปันกิจดี
มูลนิธิคริสเตียนเพื่อเด็กพิการ
ผู้ประสานงานชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพเด็กพิการและครอบครัว

โครงการ/กิจกรรม

ในชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพเด็กพิการและครอบครัว

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาศักยภาพครอบครัวในการดูแลเด็กพิการแบบองค์รวม, เสริมสร้างความเข้มแข็งกลุ่มช่วยเหลือกันเองครอบครัวเด็กพิการ, พัฒนา/สร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาสุขภาพเด็กพิการและครอบครัว, เพื่อสร้างความตระหนัก/การมีส่วนร่วมของสังคมในการเรียนรู้เพื่อเข้าใจเด็กพิการ

กระบวนการดำเนินการ

จัดอบรมเทคนิคฟื้นฟูให้ผู้ปกครอง ๖ ครั้ง (PT/PO, OT, SP, EI, O&M, Autistic) จัดกิจกรรมเปิดโลกทัศน์ก.ท.ม., จัดค่ายเด็กพิการนครปฐม, จัดค่ายเครือข่ายครอบครัว, เสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อพัฒนาความเข้มแข็ง, อบรมปฏิบัติการการทำงานเครือข่าย, อบรมอาสาสมัคร, จัดตั้ง/ทดลองให้บริการศูนย์ดูแลเด็กพิการฯ เมื่อดำเนินงานไปได้ระยะหนึ่งแล้วก็มีการทบทวนประเมินผลการดำเนินงาน, ทำจดหมายข่าว ราย ๒ เดือน, ทำ web site ผู้ปกครองเด็กพิการ, จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ครอบครัวกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ๒ ครั้งต่อปี, จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกเด็กและเยาวชน นครปฐม, สรุปบทเรียนชุดความรู้การฟื้นฟู, สรุปบทเรียนชุดความรู้การพัฒนาทักษะชีวิต

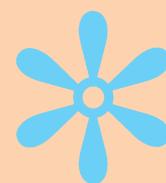
ผลที่ได้รับ

ครอบครัวมีความเข้มแข็งในด้านทักษะการดูแลเด็กพิการ ที่ได้จากประสบการณ์ของผู้ปกครอง สร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในครอบครัว และเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ได้ องค์ความรู้ใหม่ๆ ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับชีวิตของแต่ละคน อีกทั้งเกิดการมีส่วนร่วม มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องจากชุมชนที่มีครอบครัวเด็กพิการอาศัยอยู่ และมีการพัฒนารูปแบบการทำงานเครือข่ายให้สามารถเชื่อมโยงทรัพยากรและการทำงานร่วมกับเครือข่ายอื่นๆ ในสังคม

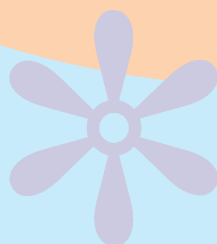

“ ไม่อยากให้สังคมมองเด็กพิการและครอบครัว
เป็นสิ่งที่แตกต่างอยากให้มองในลักษณะที่ว่าเป็น
ส่วนหนึ่งของสังคมมากกว่า ที่สำคัญต้องเข้าใจเขา
เพราะการที่มีลูกพิการ แต่ยังมีความมั่นใจตัวเองที่
จะเอาลูกออกมาสู่สาธารณชนเป็นสิ่งที่น่าชมเชย
ไม่น่าจะสมเพชหรือสงสารอะไร ทำให้เกิดเรื่องของ
ความเชื่อมั่นและศรัทธากันต่อไป อยากให้เป็นสังคม
ที่เอื้อหนุนกัน เสริมช่วยกันไปทั้งคนพิการและไม่
พิการ สอดคล้องไปด้วยกัน ”

คุณอดิศักดิ์ รอดสุวรรณ (พ่อแอ๊ด)
ประธานชมรมผู้ปกครองเด็กพิการ
มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ

ชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพทางกาย คนพิการในสังคมไทย

โดย มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ๔๔๐ ม.๙ ต.หนองปรือ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี ๒๐๒๖๐
หรือ ตู้ปณ. ๑ เมืองพัทยา จ.ชลบุรี ๒๐๒๖๐ โทร. ๐๓๘ ๗๑๖๒๔๗-๙ โทรสาร ๐๓๘ ๗๑๖ ๕๔๓

หากจะกล่าวว่า “คนพิการขั้นรุนแรง” คือคนที่เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงความหมายอิสระภาพมากที่สุด ก็คงไม่ใช่คำกล่าวที่เกินจริงเลย เพราะความพิการขั้นรุนแรงจนถึงขนาดที่เคลื่อนไหวร่างกายเพื่อช่วยเหลือตนเองแทบไม่ได้นั้นเป็นสภาพที่ผู้คนมากมายหวาดกลัวยิ่งกว่าความตาย บางคนถึงขนาดเรียกภาวะเช่นนี้ว่า “ตายทั้งเป็น” สภาพการสิ้นไร้อิสระภาพที่จะเคลื่อนไหวดังกล่าวทำให้คนพิการขั้นรุนแรงต้องเผชิญกับความท้อแท้สิ้นหวังที่หลังโหลมาท่วมท้นจนทำให้พลังชีวิตอ่อนล้า ความเชื่อมั่น ความใฝ่ฝันที่สูญสลายหายไปกับวันเวลา เพราะโลกที่เคยกว้างใหญ่ไพศาลอาจหดเหลือกว้างเพียงเตียงนอน...!!!

๖๖ กลับพบว่าในร่างที่พิการเหล่านั้นกลับมีบางคนที่ปลดปล่อยตัวเองให้พบกับความอิสระได้เป็นผลสำเร็จ และตัวอย่างจากบุคคลเหล่านี้

คือต้นแบบที่ส่งต่อเป็นแรงบันดาลใจกลายเป็นพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงให้ผู้คนมากมาย เป็นต้นแบบในการดำรงชีวิต ทั้งเป็นต้นแบบในการคิดค้นเทคโนโลยีเครื่องอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องและเหมาะสมกับความพิการของตนเอง ศรัทธาในการมีชีวิตอยู่จึงผลักดันให้คนกลุ่มนี้ ออกตระเวนไปให้กำลังใจเพื่อนผู้พิการด้วยกัน ทั้งพูดคุย ทั้งช่วยฝึกทักษะในการเคลื่อนไหว และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกข์สุขของกันและกัน

โครงการที่ช่วยให้ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีอิสระ หรือที่เรียกว่า **"Independent Living"** จึงเป็นเสมือนแสงแดดแห่งวันใหม่ที่ทอแสงแห่งความหวังให้กับเพื่อนผู้พิการรุนแรงจำนวนมากในหลากหลายพื้นที่

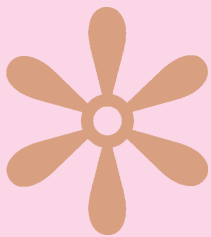
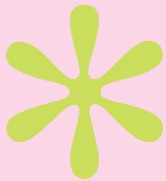
นี่คือบทเรียนที่คนพิการกลุ่มหนึ่งเอาชีวิตของตนเป็นบททดสอบในการเรียนรู้ เพื่อเปลี่ยนร่างที่เหลือเพียงลมหายใจเหมือนตายแล้วทั้งเป็น ให้กลายเป็นชีวิตที่มีคุณค่าสามารถทำงานเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เป็นการเปลี่ยนแปลงจากภายในส่งผลจากภายในไปกระทบใจ ทำทลายความคิดของสมาชิกร่วมสังคม ให้ทุกคนตระหนักรู้ว่า...

ในวันนี้และวันพรุ่ง...เราและเพื่อนผู้พิการจะอยู่ร่วมกันอย่างไรจะจัดสรรกันอย่างไรให้การดำรงชีวิตอิสระเติบโตและเข้มแข็งจนเป็นพลังสร้างสรรค์ที่ขับเคลื่อนให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เราทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างอิสระ เท่าเทียมและมีความสุขเสมอ...

โครงการ/กิจกรรม

ในชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพทางกายคนพิการในสังคมไทย

โครงการชุมชนรุ่นใหม่เข้าใจคนพิการ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ชุมชน ผู้นำ ผู้บริหารท้องถิ่น คนทั่วไป มีความรู้และทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับคนพิการ และมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูคนพิการ และเพื่อให้คนพิการได้รับโอกาสการสนับสนุน ความช่วยเหลือจากชุมชนในการดำรงชีวิต/ทำบทบาทต่างๆ ในสังคม

กระบวนการดำเนินการ

จัดกระบวนการสื่อสาร, ประชาสัมพันธ์/สร้างเครือข่ายในชุมชน, จัดนิทรรศการเคลื่อนที่ และจัดเวทีชาวบ้าน, เผยแพร่ผลงานคนพิการ, แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการดูงาน

ผลที่ได้รับ

ชุมชนหลัก ๆ ที่ได้ร่วมเรียนรู้ เพื่อเข้าใจคนพิการ ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐและเอกชนในชุมชน โดยประเด็นที่พยายามสื่อสารต่อสังคม ได้แก่ แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ รวมทั้งการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตคนพิการทั้งในแง่ที่เป็นปัญหาอุปสรรคและความสำเร็จ มีการจัดกิจกรรมในชุมชน รวม ๔ ครั้ง เกิดการเรียนรู้ มีการพัฒนาทักษะการจัดกระบวนการสื่อสารเรียนรู้ในชุมชน

โครงการฝึกทักษะเพื่อการดำรงชีวิตอิสระสำหรับ คนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว

วัตถุประสงค์

ทดลองจัดอบรมฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระให้คนพิการทางกาย/
เคลื่อนไหวระดับรุนแรงจำนวน ๒๐ คน โดยองค์กรคนพิการเป็นบริหารจัดการเอง

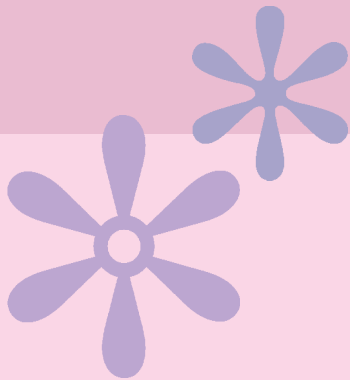

กระบวนการดำเนินการ

ค้นหา, รับสมัครคนพิการอัมพาตทั้งตัวระดับรุนแรง ที่มีความตั้งใจที่จะ
ดำรงชีวิตอิสระ แล้วทำการฝึกอบรมทักษะที่สอดคล้องกับความจำเป็นแต่ละราย โดย
จัดอบรมให้คนพิการ โดยจัดเป็นสามรุ่นละประมาณ ๗-๑๐ คน หลังจากนั้นได้
คัดเลือกผู้ที่มีความพร้อม เข้ารับการอบรมทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น การ
เคลื่อนย้ายตัว การทำความสะอาดร่างกาย การรับประทานอาหาร โดยคนพิการเข้า
พักค้างคืนที่ศูนย์พระมหาไถ่ เป็นเวลา ๑๔ วัน จำนวน ๓ ราย ระหว่างการฝึก
แต่ละคนจะมีผู้ช่วยเหลือช่วยในการดำรงชีวิตอิสระในศูนย์ด้วย ซึ่งกลุ่มนี้จัดเป็นกลุ่ม
คนพิการที่สภาวะทางจิตใจมีความเข้มแข็งและมุ่งมั่นที่จะดำเนินชีวิตอิสระมาก
นอกจากนั้นได้จัดการอบรมฝึกทักษะทางกายภาพให้ที่บ้าน จำนวน ๑๐ คน ใน
กลุ่มนี้เป็นคนพิการระดับปานกลางซึ่งหลาย ๆ กิจกรรม ไม่จำเป็นต้องมีผู้ช่วยเหลือ
คนพิการ

ผลที่ได้รับ

มีการประยุกต์ความรู้จากประเทศญี่ปุ่นเข้ากับประสบการณ์ในสังคมไทย
เช่น หลักสูตรการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง การตั้งเป้าหมายชีวิตและการตัดสินใจ
และหลักสูตรการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิต
อิสระต่อไป ผู้พิการได้ฝึกกระบวนการ I.L. อย่างเข้มข้น จริงจัง และสามารถนำไป
ปฏิบัติได้จริง

โครงการจัดบริการผู้ช่วยเหลือส่วนตัวคนพิการ เพื่อสนับสนุนการดำรงชีวิตอิสระคนพิการกายและการเคลื่อนไหวระดับรุนแรง

วัตถุประสงค์

พัฒนาหลักสูตร/คู่มือและจัดอบรมผู้ช่วยเหลือคนพิการ และพัฒนารูปแบบบริการผู้ช่วยเหลือคนพิการ

กระบวนการดำเนินการ

จัดทำหลักสูตร, คู่มือ และจัดอบรมผู้ช่วยเหลือคนพิการ ๑๐ คน แล้วให้ทดลองปฏิบัติการให้บริการจริง และจัดอบรมด้วยการบรรยายและสาธิตการช่วยเหลือคนพิการ หลังจากนั้นจึงได้ให้ทดลองปฏิบัติงานจริงทั้งในรูปแบบบริการในศูนย์และบริการที่บ้านคนพิการ รวมทั้งบริการพาออกไปนอกสถานที่

ผลที่ได้รับ

เกิดความสัมพันธ์ระหว่างคนพิการกับผู้ช่วยเหลือ ทั้งนี้คนพิการที่เข้ารับการฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระแล้ว จะมีความจำเป็นต้องใช้ผู้ช่วยเหลือแตกต่างกันไปทั้งกิจกรรมและเวลาที่ต้องการผู้ช่วย และในโครงการทดลองนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า การมีผู้ช่วยเหลือจากการจ้างเพียงอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ และไม่สามารถเป็นจริงได้ในสังคมไทย จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทางเลือกเสริม ได้แก่ ผู้ช่วยเหลือคนพิการซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัว หรืออาสาสมัคร

“เวลาเราทำให้ใครสักคนเปลี่ยนแปลง เราารู้สึกว่าเรามีความสุข และมีความภาคภูมิใจว่าอย่างน้อยๆ เราก็ได้ช่วยคนอื่น ให้มีการพัฒนาขึ้น หรือว่าได้ช่วยเหลือสังคม จนทำให้เรารู้สึกภาคภูมิใจ ซึ่งคิดย้อนไป เมื่อก่อนเราดีๆ เราก็ไม่ได้ทำอะไรให้ใคร ไม่ได้ทำอะไรเพื่อใคร ส่วนใหญ่ก็ทำเพื่อตัวเอง พอได้ทำเพื่อคนอื่น เห็นคนอื่นมีความสุข เราก็มีความสุขด้วย เชื่อว่าในหัวใจหัวใจของผู้พิการรุนแรง จนทำกิจวัตรประจำวันเองไม่ได้เนี่ย มันมีปัญหาอยู่ในใจ มันใช้จิตวิทยาแนะนำ ใช้อะไรแบบนี้ไม่ได้ ถ้ายังมีผู้ให้กับผู้รับ ตราบใดที่สถานะยังแตกต่างอยู่ จะไม่มีทางที่จะเข้าไปถึงกันบ๊องแห่งหัวใจเขาได้ ต้องทำให้เท่ากันจนเชื่อใจกัน ”

พ.ท. ต่อพงษ์ กุลครรชิต
ที่ปรึกษาโครงการดำรงชีวิตอิสระ

“...แล้วผมก็ได้ทราบว่าชีวิตจริงๆ มันไม่ได้ไร้ค่า มันไม่ได้เป็นภาระเลย ถ้าเราได้พัฒนาตัวเอง เหมือนเราได้ชีวิตใหม่ จากความพิการ จากที่คิดว่าท้อแท้สิ้นหวังก็ไม่แล้ว เป้าหมายเรามี นอกจากที่เราได้พัฒนาตัวเอง ได้ช่วยเหลือตัวเองมากขึ้นแล้ว ก็อยากจะช่วยเหลือคนพิการที่อยู่ในสภาพเดียวกับเราดังเมื่อก่อนนี้ ”

องอาจ แก่นทอง ผู้พิการรุนแรง
มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนา
คุณภาพชีวิตคนพิการ

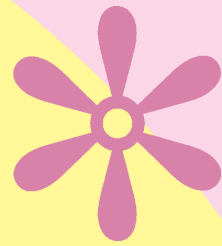

“...น้อย ก็ ห นึ่ง ”

๕๑

“ เหนื่อยมาก...แต่เราก็ผ่านได้
แต่ก่อนนี้ใครชวนมาทะเลเราก็ไม่มา
เจอคนก็กลัวหมด ตอนนี้ไม่กลัวแล้ว
ชีวิตก็เหมือนคลื่น คลื่นเยอะอุปสรรคก็เยอะ
คลื่นน้อยอุปสรรคก็น้อย สิ่งที่เราไม่รู้เขาก็สอนเรา
ทีละขั้นๆ ถึงมันจะยากลำบากเราก็เรียนทีละขั้น
อยากช่วยเหลือตัวเอง ไปไหนมาไหนเองได้
โดยไม่ต้องพึ่งแม่ ชีวิตเราแต่ก่อนนี้เหมือนตุ๊กตา
เขาแต่งให้เราดีเราก็ดี เขาแต่งให้ไม่ดีก็ไม่ดี
แต่พอเราออกมาก็เหมือนต้นมะพร้าวแหละ
แข็งแกร่ง ทนแดดทนฝนได้ อายุยืนยาวด้วย ”

สมบูรณ์ ไชยพานิช

ผู้พิการรุนแรง มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนา
คุณภาพชีวิตคนพิการ

คือชุมพล...

และคลังความรู้

๔.

คือชุมพล...

และคลังความรู้

ชุมพล

นอกจากการเกี่ยวข้องกับผองเพื่อนจนเกิด “ชุมชนเพื่อคนพิการและความพิการ” แล้ว แผนงานฯ ยังมี

ยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือการร่วมเป็นหนึ่งในสร้างพลังที่ส่งเสริมการปฏิบัติการเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะคนพิการประเภทต่างๆ รวมทั้งการพัฒนานโยบายและรูปแบบการจัดสวัสดิการที่ช่วยสร้างเสริมสุขภาวะคนพิการอย่างยั่งยืน ทั้งจากการรวมพลังของเครือข่ายคนพิการ ๕ เครือข่ายดังที่ได้สะท้อนไปแล้ว และการสนับสนุนปฏิบัติการทางสังคมเพื่อสร้างรูปธรรมเพื่อสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขและการมีส่วนร่วมของคนพิการในนโยบายสาธารณะ

ในระยะ ๑ ปี ที่ผ่านมาแผนงานฯได้เข้าร่วมผนึกพลังในเวทีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ เวทีสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือเวทีรวมพลคนสร้างสุขของ สสส. และเวทีอื่นๆ อีกหลากหลายเวทีทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

คลังความรู้

จากการผนึกเข้าร่วมเกาะเกี่ยวจับมือกับพันธมิตรเพื่อรวมเป็นชุมพลที่สร้างผลกระทบอันสู่สังคมแล้ว

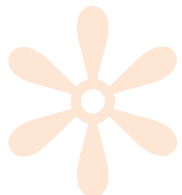
แผนงานฯ ยังให้น้ำหนักกับการสร้างและจัดการความรู้ เป็นอย่างสูง เพราะตระหนักว่าความรู้เกี่ยวกับความพิการและคนพิการในสังคมนั้น ถูกกำหนดและสร้างขึ้นด้วยความจริงเพียงไม่กี่ชุดจากคนที่มีอำนาจจากแวดวงทางการศึกษาและทางการแพทย์ ซึ่งความรู้บางอย่างอาจไม่สอดคล้อง เหมาะสม

กับชีวิตของผู้พิการ หรือกลับเป็นการประทับใจตรา กำหนดให้คนพิการมีชีวิต
ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม ยังมีความรู้อีกมากที่รอการนำไป
สานต่อและรับใช้สังคมอย่างเหมาะสมกับผู้พิการ แผนงานฯ จึงเป็นหนึ่งใน
กระบวนการค้นคว้า รวบรวมและสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับความ
พิการออกสู่สังคมผ่านทางงานวิจัยและงานวรรณกรรม ตลอดจนการสื่อสาร
ในรูปแบบต่างๆ เช่น CD หรืองานนิทรรศการต่างๆ

การปวารณาตัวเองเป็น ชุมพลัง...และ คลังความรู้
ได้ปฏิบัติการผ่านโครงการต่างๆ ซึ่งสามารถสืบค้นและ
นำเป็นฐานข้อมูลในการค้นคว้าหาความรู้ได้ผ่าน
สำนักงานของแผนงานฯ ผ่านโครงการต่างๆ
ตามหมวดหมู่ ดังนี้

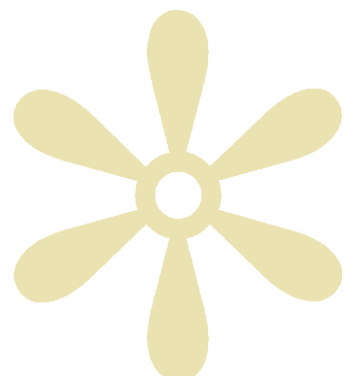
● การจัดการความรู้/ฐานข้อมูล

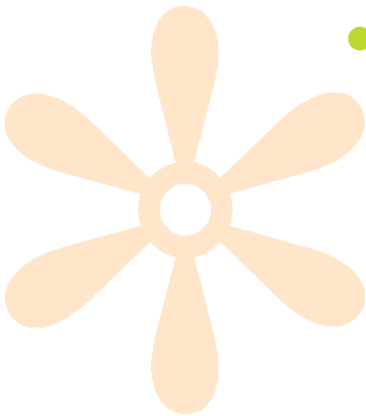
- โครงการสำรวจสถานะขององค์ความรู้ด้านความพิการ/คนพิการในสังคมไทย
- โครงการสร้างองค์ความรู้ “Introductory Reader” สำหรับนักวิจัยด้านความพิการกับสังคม
- การพัฒนาเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับความพิการตาบอดกับการสร้างเสริมสุขภาพ

● ประสบการณ์ชีวิต ศักยภาพ ภูมิปัญญา ทางเลือก

- โครงการศึกษาประสบการณ์ชีวิตคนพิการคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว
- โครงการศึกษาประสบการณ์ชีวิตครอบครัวเด็กพิการ
- ประสบการณ์ชีวิตคนพิการตาบอด

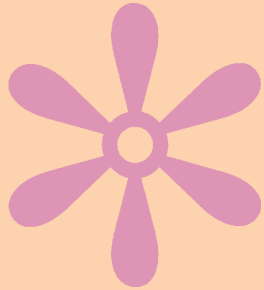
● บริบทสังคม การนำเสนอภาพและพื้นที่ทางสังคมของคนพิการ

- โครงการศึกษา “ภาพสะท้อนและเรื่องเล่าความพิการของผู้พิการ”
- โครงการศึกษาภาพลักษณ์ทางสังคมของผู้พิการในสังคมไทยผ่านวรรณกรรม
- โครงการศึกษา “แนวคิดและวาทกรรมการพัฒนาคนพิการ : การตีตราเพื่อแบ่งแยก/สร้างพลัง”
- โครงการศึกษาประเด็น “ความรุนแรง กับ ความพิการ ในสังคมไทย”
- โครงการวิจัยเจตคติคนไทยเกี่ยวกับความพิการตาบอดและคนตาบอด

● กระบวนการพัฒนาประชาสังคม การมีส่วนร่วม และกระบวนการ นโยบาย

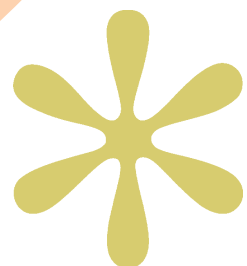
- โครงการศึกษา “นโยบายสวัสดิการสังคมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในสังคมไทย”
- โครงการศึกษา “สิทธิประโยชน์และการจัดการเพื่อการบังคับใช้กฎหมายด้านการแพทย์ สำหรับคนพิการ ตามพ.ร.บ.การฟื้นฟูคนพิการ ๒๕๓๔ กับ พ.ร.บ.ประกันสุขภาพ ๒๕๔๕”
- โครงการวิจัยสิทธิ/โอกาสด้านสุขภาพคนตาบอดไทย
- โครงการศึกษากระบวนการสมัชชาสุขภาพคนพิการ กับการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะ
- โครงการศึกษา : กรณีศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในงาน CBR จ.นครพนม

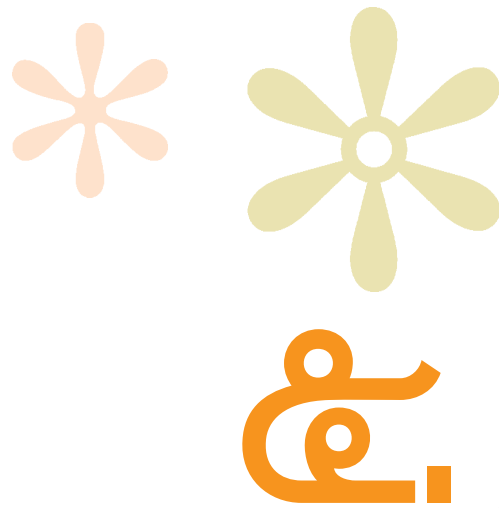
The important thing
is not what one,
But what one does

Jean-Paul Sartre

“...น้อย ก็ ห นึ่ง ”

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

ภาพรวมผลการดำเนินงาน

“แผนงานสร้างเสริมเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย”

(เดือนมกราคม ๒๕๔๗- เดือนมิถุนายน ๒๕๔๘)

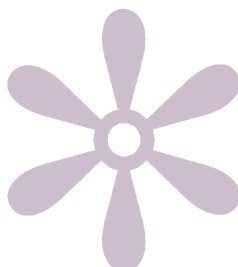

ภาพรวมผลการดำเนินงาน

“แผนงานสร้างเสริมเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย”
(เดือนมกราคม ๒๕๔๗- เดือนมิถุนายน ๒๕๔๘)

แผนงานฯ ได้ดำเนินงานต่างๆผ่านยุทธศาสตร์ ใน
ระยะเวลา ๑ ปีที่ผ่านมา นับจากเริ่มมีการก่อตั้งแผนงานฯ
อย่างเป็นรูปธรรม จนมาถึงเดือนมิถุนายน ๒๕๔๘ ได้มี
กระบวนการดำเนินงานไปแล้วดังนี้

ผลการดำเนินงานในเชิงปริมาณ

รายการ	จำนวนโครงการ	งบประมาณรวม
ชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพคนพิการทางจิต (Health Promotion for People with Mental Disability) โครงการสร้างเสริมทักษะพื้นฐานการดำรงชีวิตของคนพิการทางจิต โครงการสร้างเสริมทักษะการสนับสนุนการดำรงชีวิตในครอบครัว โครงการสร้างเสริมทักษะในการดำรงชีวิตของคนพิการทางจิตในชุมชนทดลอง โครงการพัฒนาศักยภาพคนพิการทางจิตเพื่อการดำรงชีวิตอิสระในสังคม โครงการจัดตั้งและดำเนินงานเครือข่ายรณรงค์สร้างเสริมสุขภาพผู้พิการทางจิต	๕	๑,๓๓๔,๐๐๐-*
ชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพคนหูหนวก (Health Promotion for the Deaf) โครงการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับเจตคติของคนหูหนวกที่มีต่อสังคม โครงการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กนักเรียนหูหนวกในสถานศึกษา โครงการสร้างเสริมความรู้เรื่องการปฐมพยาบาลแก่คนหูหนวก	๓	๑,๗๑๕,๓๖๐-*
ชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพคนตาบอด (Health Promotion for the Blind) โครงการจัดตั้งพัฒนาเครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพคนตาบอด โครงการวิจัยเจตคติคนไทยเกี่ยวกับความพิการตาบอดและคนตาบอด โครงการวิจัยสิทธิ/โอกาสด้านสุขภาพคนตาบอดไทย โครงการพัฒนาเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับความพิการตาบอดกับการสร้างเสริมสุขภาพ โครงการพัฒนารูปแบบบริการบริการฟื้นฟูด้าน O&M สำหรับผู้พิการทางการมองเห็น	๕	๑,๙๓๙,๐๐๐-*
ชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพเด็กพิการและครอบครัว (Health Children with Disabilities and Family)	๑	๑,๖๕๘,๔๓๐-*
ชุดโครงการสร้างเสริมสุขภาพทางกายคนพิการในสังคมไทย (Health Promotion for People with Physical and Movement Disability) โครงการชุมชนรุ่นใหม่เข้าใจคนพิการ โครงการฝึกทักษะเพื่อการดำรงชีวิตอิสระสำหรับคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว โครงการจัดบริการผู้ช่วยเหลือส่วนตัวคนพิการ เพื่อสนับสนุนการดำรงชีวิตอิสระ คนพิการกายและการเคลื่อนไหวระดับรุนแรง	๓	๖๗๒,๖๙๐-*
งานศึกษาด้านการจัดการความรู้/ฐานข้อมูล เกี่ยวกับความพิการ โครงการสำรวจสถานะขององค์ความรู้ด้านความพิการ/คนพิการในสังคมไทย โครงการสร้างองค์ความรู้ "Introductory Reader" สำหรับนักวิจัยด้านความพิการกับสังคม	๒	๔๘๕,๐๐๐-

* ตัวเลขงบประมาณตามข้อตกลงของแต่ละชุดโครงการที่ทำกับทาง สวรส.

“...น้อย ก็ ห นึ่ง”

๖๑

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

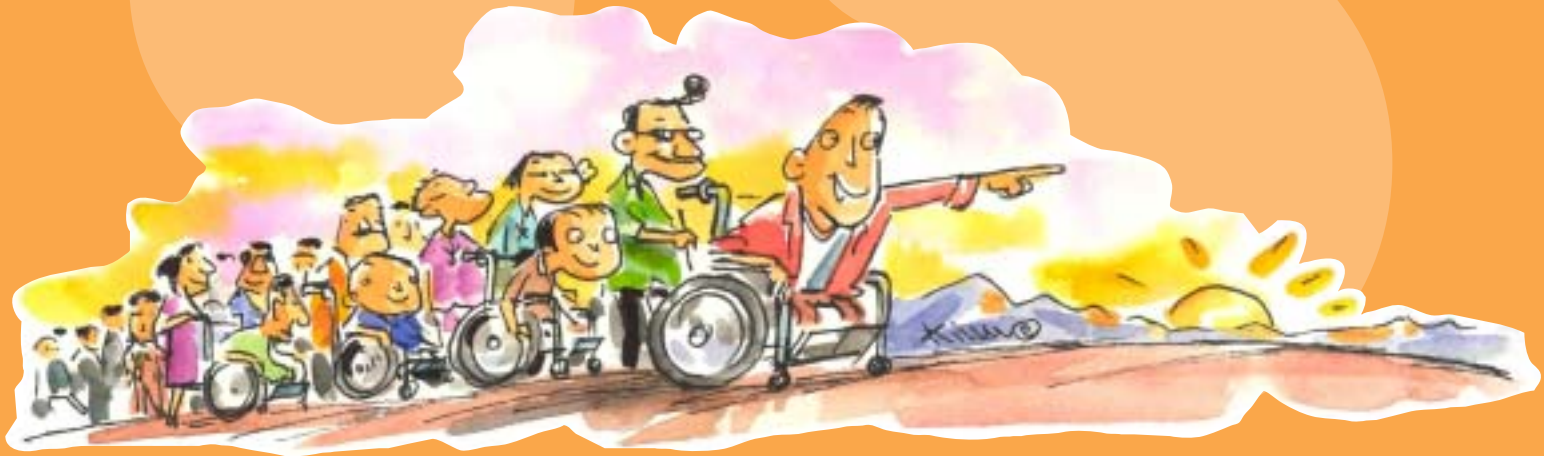

รายการ	จำนวน โครงการ	งบประมาณรวม
งานศึกษาประสบการณ์ชีวิต ศักยภาพ ภูมิปัญญา ทางเลือก เกี่ยวกับผู้พิการ โครงการศึกษาประสบการณ์ชีวิตคนพิการคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว โครงการศึกษาประสบการณ์ชีวิตครอบครัวเด็กพิการ โครงการศึกษาประสบการณ์ชีวิตคนพิการตาบอด	๓	๒๔๐,๐๐๐-
งานศึกษาเกี่ยวกับบริบทสังคม การนำเสนอภาพและพื้นที่ทางสังคมของคนพิการ โครงการศึกษา “ภาพสะท้อนและเรื่องเล่าความพิการของผู้พิการ” โครงการศึกษาภาพลักษณ์ทางสังคมของผู้พิการในสังคมไทยผ่านวรรณกรรม โครงการศึกษา “แนวคิดและวาทกรรมการพัฒนาคนพิการ : การตีตราเพื่อแบ่งแยก/สร้างพลัง” โครงการศึกษาประเด็น “ความรุนแรง กับ ความพิการ ในสังคมไทย”	๔	๓๐๐,๐๐๐-
งานศึกษากระบวนการพัฒนาประชาสังคม การมีส่วนร่วม และกระบวนการนโยบาย โครงการศึกษา “นโยบายสวัสดิการสังคมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในสังคมไทย” (สวัสดิการและสิทธิทางสังคมของคนพิการในสังคมไทย) โครงการศึกษา “สิทธิประโยชน์และการจัดการเพื่อการบังคับใช้กฎหมาย ด้านการแพทย์ สำหรับคนพิการ ตาม พ.ร.บ.การฟื้นฟูคนพิการ ๒๕๓๔ กับ พ.ร.บ.ประกันสุขภาพ ๒๕๔๕” โครงการวิจัยสิทธิ/โอกาสด้านสุขภาพคนตาบอดไทย โครงการศึกษากระบวนการสมัชชาสุขภาพคนพิการ กับการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะ โครงการศึกษา : กรณีศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของคนหูหนวกในงาน CBR จ.นครพนม	๕	๗๗๐,๐๐๐-
งานผลิตสื่อสาธารณะในรูปแบบ V.C.D สื่อ V.C.D เรื่อง คนพิการในสังคมไทย สื่อ V.C.D เรื่อง พุดด้วยตา ฟังด้วยใจ (วิถีชีวิตคนหูหนวก) สื่อ V.C.D เรื่อง มากกว่าที่ตาเห็น (วิถีชีวิตคนตาบอด) สื่อ V.C.D เรื่อง สายพานของชีวิต (วิถีชีวิตผู้บกพร่องทางจิต) สื่อ V.C.D เรื่อง น้อยก็หนึ่ง (รายงานการดำเนินงานเครือข่าย ๑ ปี ของแผนงานผู้พิการในสังคมไทย) สื่อ V.C.D เรื่อง O&M (Orientation & Mobility) ประตูลู่โลกกว้างของผู้พิการทางการมองเห็น สื่อ V.C.D เรื่อง Independent Living การดำรงชีวิตอิสระของผู้พิการรุนแรงในสังคมไทย สื่อ V.C.D เรื่อง ตะวัน จันทร ดาว พลังจากครอบครัวเด็กพิการ	๘	๑,๘๒๑,๕๕๐-
งานผลิตหนังสือเรื่อง “น้อยก็หนึ่ง : แผนงานผู้พิการในสังคมไทย”		๕๙๓,๖๐๐-
รวมใช้งบประมาณไปทั้งสิ้นประมาณ		๑๑,๕๒๙,๖๓๐-

เข็มทิศ เพื่ออนาคต

๖.

เข็มทิศเพื่ออนาคต

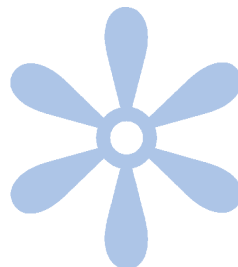
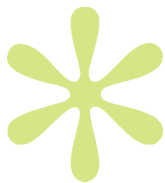
สำหรับเป้าหมายและทิศทางในอนาคตของแผนงานฯ ได้กำหนดก้าวอย่างของตัวเองไว้ดังนี้

ภาคีเครือข่ายแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย จะร่วมกันขับเคลื่อนงานโดยใช้ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ การสื่อสารสังคม การสร้างรูปธรรมการสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ และการเข้าร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ โดยมีประเด็นที่จะใช้เป็นเข็มทิศนำทางสู่เป้าหมาย ที่ เป็นความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะของคนพิการในสังคมไทย คือ

» การพยายามลดช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำด้านสุขภาพ (Health gap) ระหว่างคนพิการกับประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ และบริการทางสังคมอื่นๆ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของคนพิการ

» การมีระบบสุขภาพหรือระบบบริการทางสังคมที่สนองตอบต่อความต้องการ (Responsiveness) ที่มีความจำเพาะของคนพิการ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่สะท้อนการตระหนักและเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนพิการ

การมีหลักประกันสุขภาพ (Health security) ของคนพิการ และการมีความชัดเจนของกรอบสิทธิประโยชน์และการกระจายทรัพยากรด้านสุขภาพสำหรับการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นสิ่งสะท้อน ความมั่นคงด้านสุขภาพและการสร้างสุขภาวะคนพิการอย่างหนึ่ง

วิธีการให้อย่างมีคุณค่า และการรับอย่างมีศักดิ์ศรี แทนที่การช่วยเหลือเชิงสงเคราะห์ด้วยความเวทนาสงสาร เป็นทัศนคติสังคมต่อประเด็น **“ความพิการ”** และ **“คนพิการ”** ที่จะเป็นโยบายต่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีสุขภาวะถ้วนหน้า และเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

แม้ว่าประเด็นเหล่านี้จะไม่สามารถใช้เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนงานฯ เพราะการบรรลุเป้าหมายเหล่านั้น ต้องมีปัจจัยอื่นๆ อีกมากมายร่วมด้วย และคงต้องใช้เวลามากกว่าสามปีจึงจะแสดงผลกระทบเหล่านั้นให้ประจักษ์ได้ แต่แผนงานฯ ก็เชื่อเหมือนเป็นเข็มทิศในการทำงานระยะยาว โดยในแต่ละช่วงเวลาของแผนงานฯ ก็จะได้มีการพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จหรือสิ่งที่คาดหวัง เพื่อกำกับติดตามต่อไป

“อยากให้เห็นความร่วมมือกันระหว่าง
คนพิการทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็น
หูหนวก ปัญญาอ่อน หรือพิการ
ประเภทอื่นๆนะคะ อยากเห็น
ความร่วมมือกันของคนพิการ เพราะ
ความร่วมมือกันนั้นเป็นสิ่งสำคัญ
ที่จะทำให้รัฐเห็น เห็นทั้งความ
ต้องการและพลังของเรา ”

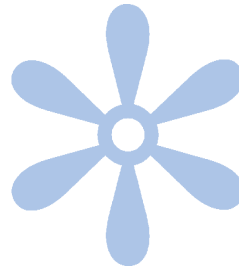
นิลวรรณ ปิติพัฒน์
คนหูหนวก จ.นครพนม

“เราไม่ต้องการให้คนในสังคมสัมพันธ์กับคนพิการในเชิงแนวดิ่ง แบบเฉพาะตัวเองอยู่ข้างบนคนพิการอยู่ข้างล่าง และก็สงเคราะห์ส่งสาร ให้เงินให้อะไรต่างๆ ช่วยเหลือ แต่เราก็ไม่อยากเห็นความสัมพันธ์ในเชิงสัญญาว่าคนพิการควรจะมีสิทธิอย่างนั้นอย่างนี้เข้ามาเรียกร้อง ความสัมพันธ์ทั้งสองแบบไม่ใช่ความสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์แต่มันเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านที่จะนำไปสู่ความสัมพันธ์แบบที่สาม คือความสัมพันธ์ที่รู้สึกว่าคุณพิการก็เป็นเพื่อนมนุษย์ของเราเหมือนกัน และสักวันเราอาจจะพิการเหมือนกัน เพราะฉะนั้นเราจะสร้างกลไกทางสังคมอย่างไรให้เขาเป็นเพื่อนของเรา จะเห็นว่ากลไกของคนทำงานอยู่ในแผนงานฯ จะมีความสัมพันธ์กับคนพิการแบบเพื่อนจริงๆ คือมีความสัมพันธ์แบบเหมือนเขาเป็นเพื่อนเรา ทำอย่างไรมันจะเกิดตรงนี้ซึ่งมันต้องเคลื่อนจากแนวดิ่งหรือแนวพันธสัญญาไปสู่แนวชุมชน ไปสู่คนในชุมชนเดียวกัน เป็นในเครือข่ายเดียวกัน เป็นเพื่อนฝูงกัน ไปสู่เรื่องของความสมานฉันท์และสร้างสรรค์ ”

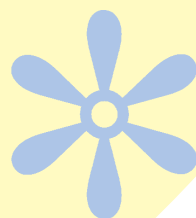
นายแพทย์สุวิทย์ วิบุลย์ผลประเสริฐ
ประธานกรรมการอำนวยการ
แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

“ สำหรับ 1 ปี ที่ผ่านมาของแผนงานฯ ถือว่ายังสั้นมาก เมื่อเทียบกับเป้าหมายที่เราอยากไปถึง เพราะเป้าหมายของเรา คือเราอยากจะทำให้สังคมไทยเราเอื้อเพื่อต่อการที่คนพิการสามารถที่จะมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ... ซึ่งการจะไปถึงตรงนี้ได้คงต้องใช้เวลาเป็นสิบๆปี และการที่ไปถึงตรงนั้นได้ก็ไม่ได้หมายความว่าความว่างงานนี้จะต้องจบสิ้นลง มันคงจะต้องมีการเรียนรู้และปรับตัวกันไปตลอดเวลา เพื่อให้เกิดภาวะที่สมดุลอย่างยั่งยืน

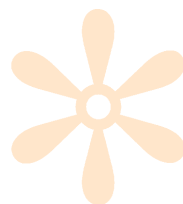
ถ้าถามว่า 1 ปี ที่ผ่านมาเราได้อะไรบ้าง คิดว่า... จุดที่เราต้องการสร้างกันในปีเบื้องต้น คือเรื่องของเครือข่ายในการทำงาน เพราะว่าถ้าเรามีเครือข่ายในการทำงานที่มีแนวคิดตรงกัน คือเน้นเรื่องของการเรียนรู้ และการเอาความรู้ที่ได้ไปสื่อสารให้สังคมเข้าใจ มันจะเป็นฐานของการทำงานระยะยาวอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนได้ ... ซึ่งในปีที่ผ่านมาเราได้เห็นกระบวนการสร้างเครือข่ายในการเรียนรู้ มีการจัดเวทีตลอดจนมีกิจกรรมจากโครงการต่างๆ มากมาย ซึ่งตรงนี้ก็จะเป็นเครือข่ายทำงานที่สามารถทำงานได้ในระยะยาวและไม่ว่าวันหน้าปัญหาจะเป็นอย่างไรก็ตาม ก็น่าที่จะสามารถทำงานต่อไปได้... ”

แพทย์หญิงวรา รวีไพบูลย์

ผู้จัดการแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

๗.

พบอะไรใน

หนึ่งปี

หนึ่งปี

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ระหว่างคนที่แตกต่างหลากหลาย
สาขาอาชีพและมุมมอง

เกิดการเชื่อมโยงระหว่างหน่วย
งานและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
กับงานคนพิการมากขึ้น

ชุมชนคนพิการ ๕ ประเภท

เกิดรูปธรรมของการ
สร้างสวัสดิการขั้นพื้น
ฐานที่จำเป็นสำหรับผู้
พิการแต่ละประเภท

เกิดการประสานร่วม
มือระหว่างพหุภาคี

เกิดเครือข่ายในระดับ
พื้นที่เดียวกัน

เกิดกระบวนการบริหาร
ของสำนักงานแผนงานฯ
ที่โปร่งใสและตรวจสอบ
ได้ทุกขั้นตอน

เกิดรูปธรรมของการบริหาร
จัดการเงินงบประมาณโดย
ภาคประชาชน

เกิดจิตสาธารณะที่
มีต่อคนพิการ

องค์ความรู้และภูมิปัญญาใน
การจัดการเครือข่ายที่เอื้อ
ประโยชน์ต่อคนพิการทุกภูมิภาค

คนที่ไม่พิการตระหนักรู้
และเข้าใจถึงสภาวะความพิการ

ชุมชนท้องถิ่นตระหนักรู้
และเข้าใจคนพิการใน
ชุมชนมากขึ้น

เกิดการประสานงานกันใน
กิจกรรมที่คล้ายกัน

เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ค้นพบอะไร จาก ๑ ปี

เกิดระบบจัดสรรเพื่อ
ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
ระหว่างผู้พิการด้วย
กันเอง

เกิดวิธีคิดและทัศนคติใหม่ๆ
ที่เกี่ยวกับความพิการ

ค้นพบข้าราชการที่สามารถคิด
นอกกรอบในการทำงานเพื่อคน
พิการและคนด้อยโอกาสในสังคม

คนพิการเกิดความเชื่อมั่น
และตระหนักถึงศักยภาพ
และคุณค่าของตัวเอง

เกิดการระดมและหาทุน
ทางสังคมที่มีอยู่ของผู้
พิการมากขึ้น

“...น้อย ก็ ห นึ่ง ”

๓๑

“...น้อยก็หนึ่ง น้อยก็ด้วยหัวใจแสนบริสุทธิ์
วันคืนเปลี่ยนหมุนไปอย่างน่าสนใจ
ฉันเพียงให้หัวใจแสนบริสุทธิ์ คุณก็หนึ่ง
เขาก็ใช่ อยู่ร่วมกันร่วมใจเสริมส่ง
วันคืนเปลี่ยนหมุนไปอย่างน่าสนใจ
ทุกคนให้หัวใจแสนบริสุทธิ์

ความรักไปรยปราย กายและใจ เธอและฉันเฝ่ป้อง
ความรักไปรยปราย คลายทุกข์กาย คลายทุกข์ใจไถ่ถอน
ความรักมีจริง ความรักเป็นจริง
นั น อ ย กั ย อ ม ...”

บทเพลง “น้อยก็หนึ่ง”

ประพันธ์คำร้องและทำนองโดย อารักษ์ อาภาภาศ